

VICTUS, d'Albert Sánchez Piñol
Guia de lectura per a ESO i Batxillerat

HISTÒRIA

NO EXPLICARÉ TOT!

Núria Alba · Àlex Gimeno · María José Sánchez

SUMARI

Presentació	3
Abans de començar	4
<i>Mira-te'l bé!</i>	5
<i>L'autor: Albert Sánchez Piñol</i>	7
<i>Entre la ficció i la realitat: La novel·la històrica.....</i>	8
<i>L'enginyeria militar</i>	13
<i>Parlem-ne.....</i>	14
<i>Activitat final: preparem suports per a la lectura</i>	14
<i>Per saber-ne més</i>	15
Durant la lectura	16
VENI	17
<hr/>	
<i>La Guerra de Successió.....</i>	18
<i>L'art de la guerra: el mètode Vauban.....</i>	19
<i>La guerra més gran que el món ha conegut.....</i>	22
<i>Parlem-ne.....</i>	26
<i>Activitat final: Representem la sala esfèrica.....</i>	28
<i>Per saber-ne més</i>	28
VIDI	29
<hr/>	
<i>La guerra arriba a Barcelona</i>	30
<i>Una ciutat petita i dinàmica</i>	31
<i>Una guerra estancada.....</i>	36
<i>La resistència a ultrança</i>	38
<i>Parlem-ne.....</i>	48
<i>Activitat final: la xocolatada en còmic</i>	48
<i>Per saber-ne més</i>	48

VICTUS.....49

El setge de Barcelona i el final de la guerra.....	50
Una ciutat contra dos imperis	51
Darrere el cordó borbònic	56
Els últims dies.....	61
Parlem-ne.....	66
Activitat final: reportatge sobre les guerres	67
Per saber-ne més	67

Després de la lectura 68

Repressió i exili	69
El fil històric.....	73
Parlem-ne.....	76
Activitat final: elaborem una infografia.....	76
Per saber-ne més	76

Annex 1: Mapes 77

Annex 2: Radiografia del Born 79

Annex 3: Gravat de Jacques Rigaud 81

Annex 4: Enllaços de les activitats 83

Bibliografia..... 89

Presentació

En aquest dossier trobareu una proposta de lectura sobre la novel·la *Victus* d'Albert Sánchez Piñol. Es tracta d'una sèrie d'activitats per treballar els aspectes històrics de la Guerra de Successió a partir de la lectura de la novel·la. Aquesta guia es complementa amb una altra que planteja activitats al voltant dels aspectes literaris de la novel·la i que podeu trobar a la pàgina web de l'editorial La Campana (www.lacampanaeditorial.com).

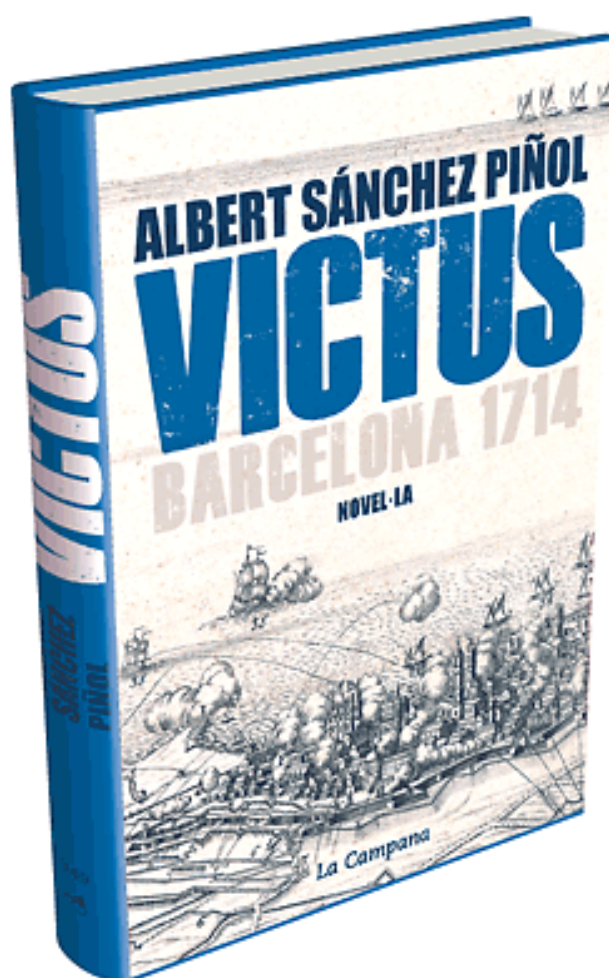
Aquesta guia s'estructura de la manera següent:

- **Abans de començar.** Activitats que tenen com a objectiu preparar la lectura. Es treballen els aspectes formals del llibre, es presenta informació sobre l'autor i es fan prediccions per crear expectatives abans de llegir la novel·la. També s'activen els coneixements previs que necessitareu posar en joc com a lectors: les característiques de la novel·la històrica, el vocabulari bàsic de l'enginyeria militar que apareixerà al llarg del relat i els coneixements que teniu sobre la Guerra de Successió.
- **Durant la lectura:** activitats que segueixen l'estructura narrativa de la novel·la i que aprofundeixen en el marc històric que en constitueix el rerefons, amb l'objectiu d'ajudar el lector a contextualitzar la narració i a ampliar els coneixements sobre el període. Se segueix l'estructura de cada una de les tres parts de la novel·la (*Veni, Vidi, Victus*), que s'inicien amb una introducció per situar històricament els fets que s'hi narren.
- **Després de la lectura:** activitats per ubicar els fets històrics de la guerra de Successió i el setge de 1714 en una continuïtat històrica, amb l'objectiu de poder relacionar el passat amb el present que vivim.

Al final de cada apartat, es presenta una activitat de llengua oral ("Parlem-ne") que parteix del debat i de l'intercanvi de punts de vista al voltant de la novel·la, i una "Activitat final", que té com a objectiu treballar en forma de projecte algun aspecte destacat de la novel·la, incorporant propostes de creació: construcció, còmic, informe... Finalment, apareix l'apartat "Per saber-ne més" amb fonts i recursos per ampliar els temes vinculats a la novel·la.

Tot i que les activitats es presenten ordenades d'acord a una seqüència didàctica, es poden treballar de manera independent, de manera que cada professor triï aquelles que consideri més adequades. Igualment, es pot complementar el treball dels continguts de la dimensió històrica que es treballen aquí amb activitats que aprofundeixen en els aspectes literaris de la guia corresponent.

Esperem que aquesta guia us sigui d'utilitat per aprofundir en la lectura de *Victus* i, sobretot, que us ajudi a entendre'n la complexitat i a gaudir del plaer que proporciona la bona literatura.

Mira-te'l bé!

1. Abans de començar analitzarem els elements paratextuals, que en el cas d'aquesta novel·la són especialment importants. Per parelles, observeu les diferents parts del llibre, marqueu sobre quins aspectes es pot trobar informació i, si és el cas, quines són les dades que s'hi poden trobar.

Coberta		
X	Argument	No aporta informació.
✓	Tema	
	Escenaris	Barcelona
	Època	
	Personatges	
	Idioma	
	Autor	
	Editorial	
Contracoberta		
	Gènere	
	Marc de la narració	guerra de Successió
	Conflicte	
	Personatges	
	Escenaris	França, Barcelona...
	Època	
	Valoracions	
	Dades sobre l'autor	
	Argument	
	To de l'obra	
Citació		
	Missatge que vol donar	
Portada (interior)		
	Autor	
	Títol	
	Traductor	
Altres elements		
	Pàgina de crèdits	Any de publicació...
	Índex	
	Nota prèvia	
	Cronologia	
	Guia de personatges	
	Solapes	Guia reduïda de personatges Informació sobre l'autor
	Guia de personatges històrics	
	Informació sobre l'autor	
	Mapa desplegable	
	Mapa pàgina 11	

Elements paratextuals

En els llibres, al text creat per l'autor s'afegeixen altres elements que serveixen per presentar-lo, ampliar-lo i orientar la lectura.

Aquests elements formen el paratext, és a dir, allò que acompanya el text i que fa que el text que ha produït l'autor es converteixi en el llibre que es posarà a la venda al públic.

Els elements paratextuals són els primers amb els quals té contacte el lector i, per tant, constitueixen un mena d'anticipació o guia de la lectura.

Segons el tipus de llenguatge poden ser:

– Icònics: il·lustracions, esquemes, fotografies...

– Textuals: títols, pròleg, índex, notes...

Segons l'emissor poden ser:

– a càrrec de l'autor,

– a càrrec de l'editor, o

– a càrrec d'altres persones.

2. Completeu la taula amb els elements paratextuals:

	Elements icònics	Elements textuais
A càrrec de l'autor		
A càrrec de l'editor		
A càrrec d'altres		

3. Com ja hem vist, els elements paratextuals ens ajuden a presentar, ampliar i orientar la lectura. Sabent això, quin tipus de novel·la creieu que llegireu? Amb què creieu que us trobareu? Rellegiu les vostres respostes de l'activitat anterior i feu les deduccions que consideris oportunes.

EN OPINIÓ MEVA, QUAN LLEGIM ENS TROBAREM AMB...

4. A més dels elements paratextuals que apareixen directament vinculats al llibre, també se'n poden trobar d'altres en altres fonts, com, per exemple, crítiques o comentaris que apareixen a la premsa escrita o en blocs d'opinió. Consulteu els següents enllaços i, per parelles, feu una relació de quines creieu que són les valoracions més compartides sobre el llibre.

<p>https://www.youtube.com/watch?v=yXIGZHQ-MhI</p> <p>http://lacampanaeditorial.com/file/noticies/carlescapedevila.pdf</p> <p>https://elblogdelgeneralstarling.wordpress.com/2014/01/13/victus-gran-novela/</p> <p>http://www.economiadigital.es/es/noticies/2013/05/victus_mas_invictus_41434.php</p> <p>http://www.vilaweb.cat/noticia/4182980/20140402/sanchez-pinol-treballa-segona-victus.html</p>
--

5. Les cobertes d'un llibre són un element molt important, ja que en molts casos permeten deduir algun aspecte interessant de la lectura. Ompliu aquesta taula descrivint allò que veieu i deduint què us trobareu quan llegiu la novel·la. Quina funció creieu que té aquest tipus d'informació sobre un llibre abans de llegir-lo?

A LA COBERTA HI VEIG...	EN OPINIÓ MEVA, QUAN LLEGIM ENS TROBAREM AMB...

L'autor: Albert Sánchez Piñol

<http://lacampanaeditorial.com/autors/autor-267/>

6. Compareu la informació que podem trobar a la solapa interior (contracoberta) sobre l'autor de la novel·la amb la que podem trobar a la [viquipèdia](#) o a [Lletra](#). Tot i fer referència a l'autor, la informació no és la mateixa. Quines són les diferències que podeu detectar? De què depèn, doncs, aquesta diferència?
7. Llegiu la informació que trobareu sobre aquest autor en el següent enllaç (<http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/lectures/pell/escrit.htm>). Si us hi fixeu, la informació és de l'any 2004. Completeu aquesta informació amb les dades més significatives sobre la vida i obra d'aquest autor des del 2004 fins a l'actualitat.
8. Mireu aquesta [entrevista](#) a Sánchez Piñol d'[Ara.cat](#) i contesteu les preguntes següents:
 - Quina és la raó que fa de *Victus* una novel·la divulgativa?
 - De quin sector social de l'època del 1714 en fa un elogi l'autor de *Victus*? En què consisteix aquest elogi? Quines conseqüències va tenir aquesta consideració en la redacció de la novel·la?
 - Quina relació estableix Sánchez Piñol entre la racionalitat i la irracionalitat d'un conflicte bèl·lic? I pel que fa a les "misèries" d'una guerra?
 - Segons l'entrevista, com entén l'autor la feina d'escriptor, si ens centrem en el procés de redacció de *Victus*?
 - Quina relació hi ha entre fets històrics i ficció narrativa?
 - Què és el que ens pot fer sentir satisfets un cop que arribem al final de la novel·la?
 - Per què *Victus* havia d'existir, segons l'autor? Què vol aconseguir amb aquesta novel·la?

Entre la ficció i la realitat: La novel·la històrica

9. D'acord amb el títol i la contracoberta,
- De quin episodi històric parla la novel·la?
 - De quina manera es planteja?
 - Podem considerar que *Victus* compleix les característiques de la novel·la històrica? Per què?
10. Busqueu títols d'altres novel·les històriques ambientades en el mateix període.
11. Comenteu a quin context històric fan referència els fragments següents de novel·les històriques:

Una novel·la històrica és una obra de ficció que recrea un període històric fora de l'època viscuda per l'autor i conté personatges i esdeveniments reals com a part de l'acció. La seva intenció, més enllà de proporcionar plaer literari, és incrementar el coneixement del lector de fets, vides i formes de viure del passat.

S'ha de distingir entre novel·la històrica pròpiament dita i novel·la d'ambientació històrica, que presenta personatges i esdeveniments ficticis ubicats al passat. També cal diferenciar-la de la història novel·lada, en la qual no s'inclouen elements de ficció, però que narra els fets històrics amb estratègies pròpies de la novel·la.

Hi ha alguns elements bàsics que caracteritzen aquest gènere: la integració de ficció i informació històrica, la caracterització realista i rigorosa del període històric i la vinculació de la trama a un fet o un període històric concret.

<p>TEXT 1</p> <p>-Teniu un bon fabricant d'eines? Un tallador de pedrenyera? -va preguntar Jondalar amb entusiasme, oblidat el rampell de gelosia amb la idea de trobar una altra persona que conegués el seu art.</p> <p>-Sí, i també és el millor. El Campament del Lleó és molt conegut. Tenim el millor tallista, el millor fabricant d'eines i el Mamut més vell -va declarar el cap.</p> <p>Jean M. Auel, <i>Els caçadors de mamuts</i></p>	
<p>TEXT 2</p> <p>-Espanya podria ser un bon lloc per a tu. És a Europa, a la punta més occidental del Califat Occidental. Allí les dues religions tenen més bones relacions. Hi ha uns quants estudiants cristians de França. Els musulmans han establert grans universitats en ciutats com Còrdova, Toledo i Sevilla. Si et gradues en una d'elles, se't reconeixerà el grau d'erudit. I encara que no és fàcil arribar a Espanya, no és tan difícil com el viatge a Pèrsia.</p>	

<p>–Per què no vau anar-hi vós, a Espanya?</p> <p>–Perquè als jueus ens és permès estudiar a Pèrsia. –En Merlin va fer una ganyota–. I jo volia tocar la vora del vestit d'Ibn Sina.</p> <p>En Rob va arrufar les celles.</p> <p>–Jo no vull viatjar pel món per arribar a ser un erudit. Només vull ser un bon metge.</p> <p style="text-align: right;">Noah Gordon, <i>El metge</i></p>	
<p>TEXT 3</p> <p>–Sé que molts dels monjos que viuen entre vosaltres vénen d'altres abadies escampades arreu del món: els uns, per fer una curta estada, poder copiar manuscrits que no es troben fora d'aquí i endur-se'n les còpies a les seves terres, no pas sense haver-vos portat a canvi algun altre manuscrit introbable que vós copiareu i afegireu al vostre tresor (...). Teniu, doncs, entre vosaltres, germans dacis, hispans, francesos i grecs. Sé que l'emperador Frederic fa qui sap els anys que us va demanar que li compiléssiu un llibre sobre les profecies de Merlí i que després li traduíssiu a l'àrab, per tal de fer-ne present al soldà d'Egipte.</p> <p style="text-align: right;">Umberto Eco, <i>El nom de la rosa</i></p>	
<p>TEXT 4</p> <p>El setè regent civil de la Reial Audiència de Barcelona, el segon dels regents que no devia el seu càrrec al color de la sang sinó al currículum, el primer dels regents civils de la Reial Audiència borbònica a Barcelona que s'enamorava de donya Gaietana, baronessa de Xerta i veïna seva, va llançar un sospir de pena i es va mocar. Havia sortit a fer temps abans de trobar-se amb el doctor Dalmases (...). El cotxe havia sortit per la porta dels Ollers i ben aviat s'havia enfilat per la costeruda carretera de la muntanya de Montjuïc.</p> <p style="text-align: right;">Jaume Cabré, <i>Senyoria</i></p>	

12. Moltes novel·les de caire històric parteixen d'un personatge concret que va viure els esdeveniments del període. Fixeu-vos en els següents fragments literaris i, amb l'ajut del quadre, digueu a quin d'aquests plantejaments i a quin personatge històric deuen correspondre:

Estimat Marc,

Aquest matí he anat a veure Hermògenes, el meu metge, que ha arribat a la Vila després d'un viatge llarg per Àsia. L'examen s'havia de fer en dejú; havíem quedat que ens trobaríem a primera hora del dia. Vaig ajeure'm en un llit després de despullar-me del mantell i la túnica. T'estalvio detalls que et serien tan desagradables com a mi mateix, i la descripció del cos d'un home que es fa vell i es prepara per morir d'una hidropesia del cor. (...) És difícil seguir sent l'emperador davant d'un metge.

Marguerite Yourcenar, *Memòries d'Adrià*

AUTORIA	NARRADOR
PROTAGONISTA	PLANTEJAMENT

BIOGRAFIA: Relat de la vida d'una persona, generalment insigne o cèlebre.

AUTOBIOGRAFIA:

Narració en primera persona de la pròpia vida de l'autor.

DIARI: Narració subjectiva dels successos esdevinguts a l'autor dia rere dia.

MEMÒRIA: Relat de successos en què l'autor ha pres part, o dels qual ha tingut notícia directa.

EPÍSTOLES: Cartes del personatge històric.

Vosaltres bé prou que ho sabeu. En el futur qui busqui notícies de Ferran Sunyer en trobarà. La seva lluita tenaç atraurà l'atenció d'algunes persones sensibles i les seves particulars idees ressonaran en cercles universitaris. Em sento ben orgullós de poder-ho escriure. Potser mai no arribarà a ser un personatge mundialment cèlebre, tal com es mereix, però quan faci molt de temps que tots siguem morts i enterrats ell serà l'únic membre de la nostra il·lustre família que no haurà caigut en l'oblit. Sa mare o jo ens mereixeríem veure-ho, igual com n'hem vist els primers fulgors. En canvi a vosaltres potser ningú no us recordarà, filles meves, i això em dol molt més del que us podeu imaginar. El Ferran és tan especial que la vostra presència al seu costat passa desapercebuda.

Màrius Serra, *Plans de futur*

AUTORIA	NARRADOR
PROTAGONISTA	PLANTEJAMENT

M'estalviaré la meua infància i la plorera. Si haig de triar el moment que va marcar l'inici de tot, us en diré el dia exacte: 5 de març del 1705.

Al principi va ser l'exili. Imagineu-vos un noi de catorze anys. Una matinada freda avança pel camí que porta al castell de Bazoches, a la Borgonya francesa. Com a tot equipatge, un farcell penjat a l'espatlla. Cames llargues, el tors esvelt. El nas esmolat. I uns cabells més llisos, més negres i més lluents que les ales dels corbs borgonyesos.

Doncs bé, aquell noi era jo. En Martí Zuviría. O "el bo d'en Zuvi". O també en Zuvi el Camallarg.

Albert Sánchez Piñol, *Victus*

AUTORIA	NARRADOR
PROTAGONISTA	PLANTEJAMENT

13. En la nota prèvia de la pàgina 7, Sánchez Piñol ens permet intuir com es documenta l'escriptor per narrar els fets amb rigor històric.

Alguns lectors de l'esberrany m'han demanat per la historicitat dels fets. A això només puc respondre que m'he basat en les convencions habituals de la novel·la històrica, que estipulen atènyer-se a les dades constatades al mateix temps que es tolera la ficció en l'apartat privat.

Nota prèvia, p. 7

Sánchez Piñol explica que el protagonista, Martí Zuviría, va ser un personatge real:

- Quina part de veritat hi ha en el personatge, d'acord amb el que es diu en la pàgina 7?
- D'acord amb el que se'n diu en aquest [web](#), com us imagineu que serà el personatge i què penseu que se n'explicarà?
- Quines altres fonts documentals afirma haver consultat l'autor? En quin tipus de documents penseu que pot haver-ho trobat? Intenteu aparellar la informació amb la font i afegir alguna font que penseu que no es recull en la llista.

Insults de Villarroel	Cròniques de la guerra de Successió
Mort del doctor Bassons	Manuale d'Història
Diàlegs de Berwick amb l'estat major	Actes del Parlament de Catalunya
Escaramussa de Beseit	Autobiografia de Berwick
Marit de Jeanne Vauban	Arxius imperials de Viena
Debats parlamentaris	Diaris de setge
Càrrega dels estudiants de lleis	Registres dels hospitals
Expedició del diputat militar	Biografies

14. Albert Garcia Espuche és un dels historiadors que ha investigat el període del setge de 1714. En aquesta [entrevista](#) del diari *El País* del 19-3-2014 ens en parla.

- D'acord amb el que diu en l'entrevista, expliqueu quines són les fonts històriques principals que ha consultat i quina informació n'ha obtingut.
- Al llarg de l'entrevista ens parla de quatre mirades històriques sobre la incidència de la guerra en la ciutat de Barcelona. Són les que aprofundirem paral·lelament a la lectura de la novel·la. Escriviu quines són:

1	
2	
3	
4	

15. D'acord amb tot el que hem vist, quina seria la vostra definició de novel·la històrica?

- Què penseu que hi ha d'haver?
- Quina part penseu que ha de ser fidedigna i quina no ho ha de ser?

L'enginyeria militar

16. El protagonista és un enginyer militar.

- Anoteu les funcions que tenia un enginyer militar en l'època de la novel·la. Ho podeu veure en el [decret de nomenament](#) d'un altre enginyer militar, Pròsper de Verboom, que també hi tindrà un paper important.
- Consulteu la [Viquipèdia](#) per esbrinar en què consisteix actualment aquesta branca de l'enginyeria i comenteu què ha canviat respecte al segle XVIII.
- Una part del lèxic que apareixerà al llarg de la novel·la té a veure amb l'enginyeria militar. Esbrineu el significat d'algunes d'aquestes paraules:

FEIXINA	
MAGANÓ	
SAPADOR	
BALUARD	
TRINXERA	
ÉCHAUGUETTE	
FOSSAT	

17. Moltes novel·les comencen amb una cita, que pot provenir d'un altre llibre o d'un personatge històric.

- Llegiu la citació que apareix a la pàgina 5 del llibre pertanyent a Titus Livi: "Pugna magna victisumus".
 - Amb quin fet històric de l'antiguitat podem relacionar aquesta cita que recull Titus Livi?
 - Segons Titus Livi, qui digué aquestes paraules?
 - Per què et sembla que la novel·la s'obre amb aquesta frase?
- Si consulteu la pàgina 9 del llibre veureu que la novel·la s'organitza en tres parts titulades *Veni, Vidi, Victus*. L'origen d'aquests títols és la locució llatina "Veni, vidi, vinci" ('Vaig arribar, vaig veure, vaig vèncer') atribuïda a Juli Cèsar quan l'any 47 aC s'adreça al Senat romà descrivint la seva victòria a la batalla de Zela, durant la segona guerra civil romana. Sabent el significat d'aquesta locució:
 - Deduiu el significat de la paraula *victus*.
 - Per què penseu que l'autor ha fet aquest canvi?

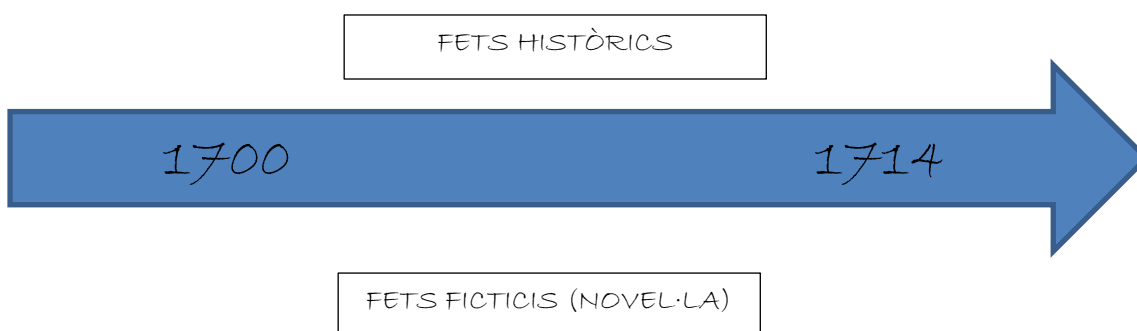
Parlem-ne

Què saps del que va passar l'any 1714?

- Compartiu amb la resta dels teus companys i companyes de classe quins coneixements tens sobre aquest fet històric.

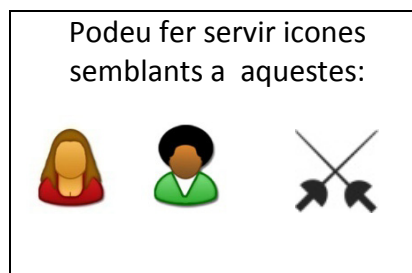
Activitat final: preparem suports per a la lectura

- Elaboreu un eix cronològic del període 1700-1714. Al llarg de la lectura hi anireu afegint els fets històrics principals i els esdeveniments de ficció.

- Prepareu un mapa per tal d'anar-hi situant, al llarg de la lectura:

- El recorregut que fa Martí Zuviría.
- Els llocs on coneix els diferents personatges.
- Els llocs on es veu involucrat en esdeveniments violents.

Podeu fer servir un dels mapes que trobareu a l'annex o bé elaborar-lo en suport digital amb l'eina [Mapsengine](#)¹. Marqueu en el mapa els llocs i descriu breument els esdeveniments narratius i històrics més importants que tenen lloc en cada punt del mapa. Aproveiteu les possibilitats dels mitjans digitals per afegir imatges (relacionades amb l'entorn geogràfic descrit) i enllaços web (relacionats amb els fets històrics narrats).

¹ Per saber com funciona Mapsengine podeu consultar el següent [enllaç](#).

- Busqueu a [Googlemaps](#), o bé a [Mygeoposition](#), els següents llocs geogràfics. Recordeu-los perquè durant la lectura us permetran situar els principals esdeveniments de la novel·la:

PUNTS GEOGRÀFICS	LOCALITZACIÓ
47° 22' 37.45" N, 3° 47' 9.99" E	
40° 48' 44.81" N, 0° 31' 17.16" E	
41° 47' 47.56" N, 0° 34' 11.29" E	
40° 25' 0.75" N, 3° 42' 11.90" W	
39° 51' 46.20" N, 4° 1' 38.36" W	
41° 32' 20.61" N, 1° 37' 41.39" W	
41° 29' 31.07" N, 2° 17' 38.70" E	
41° 23' 6.23" N, 2° 10' 24.25" E	
41° 23' 4.79" N, 2° 10' 58.49" E	
41° 23' 1.64" N, 2° 10' 55.56" E	

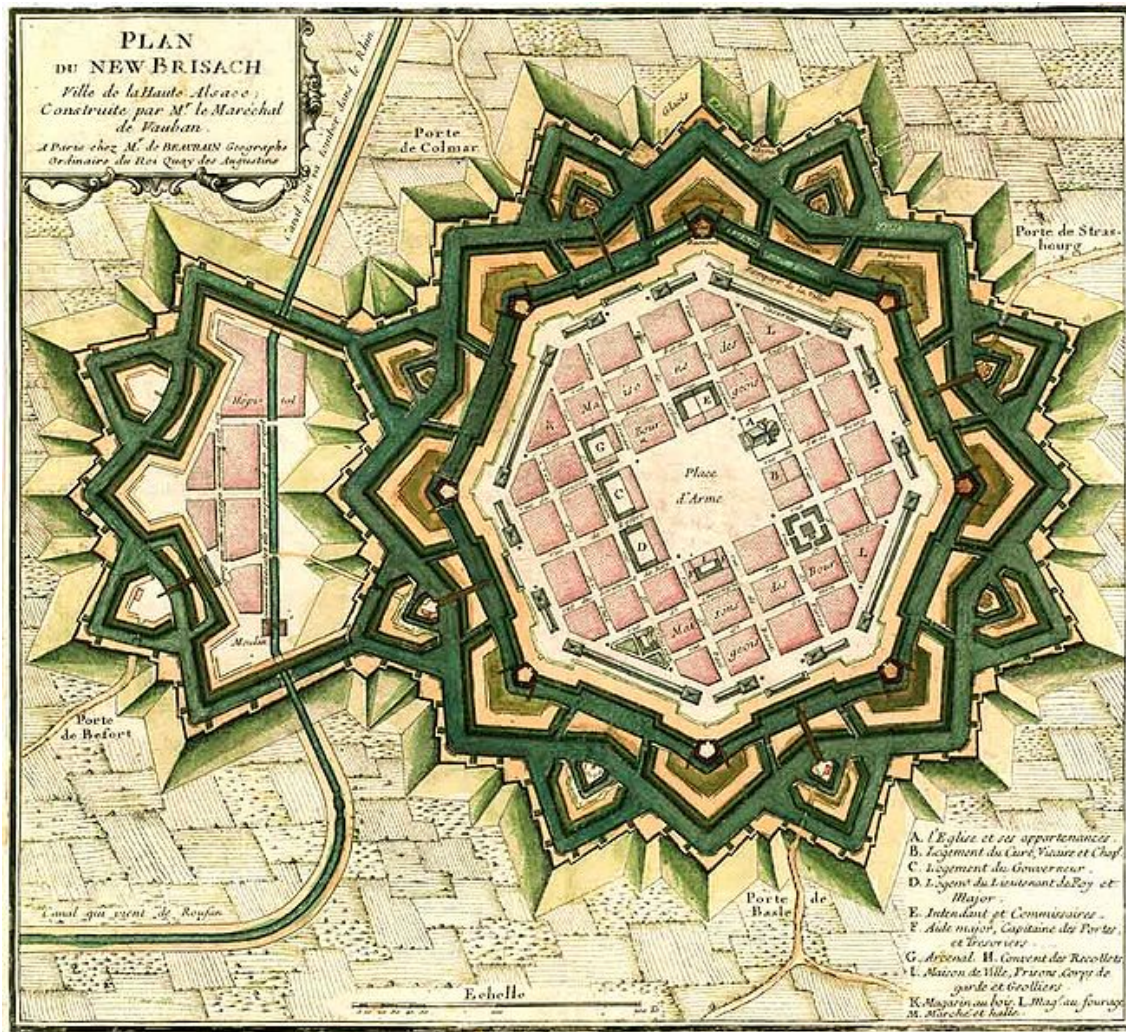
Per saber-ne més

Per aconseguir informació sobre la guerra de Successió, podeu consultar les pàgines commemoratives del Tricentenari del setge de 1714:

- Web de XTEC: <http://www.xtec.cat/web/centres/celebracions/2013/1714>
- Web de la Generalitat de Catalunya: <http://tricentenari.gencat.cat/ca/index.html>
- Web de l'Ajuntament de Barcelona: <http://tricentenari.bcn.cat/>

Durant la lectura

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/2c/Plan_citadelle_Neuf_Brisach.jpg/800px-Plan_citadelle_Neuf_Brisach.jpg

La Guerra de Successió

El dia 1 de novembre de 1700 Carles II va morir sense descendència. Les seves disposicions testamentàries pel que fa a la successió al tron d'Espanya van posar en perill l'equilibri geoestratègic europeu, amb grans potències com França o Àustria i nacions emergents com Anglaterra o Holanda. El temor a una hegemonia borbònica a Europa, si tant a la Corona Hispànica com a França hi havia un rei d'aquesta dinastia, va provocar l'aparició de la Gran Aliança de l'Haia i l'inici d'una guerra europea, en la qual també hi havia interessos colonials. Els territoris de la Corona Hispànica van ser alguns dels escenaris principals d'aquesta guerra de Successió, en la qual la dinastia austríaca d'Habsburg i la dinastia francesa dels Borbons es disputaven el dret successori al tron de les Espanyes, en les persones de l'arxiduc Carles d'Àustria i Felip d'Anjou, respectivament.

En un principi, Catalunya va jurar fidelitat a Felip V, com la resta de territoris de la Corona Hispànica. Però a causa de les primeres actuacions d'aquest rei –que demostraven que no respectaria les constitucions malgrat haver-les jurat a Barcelona– i de l'autoritarisme del virrei que va nomenar, junt amb l'aspiració dels catalans d'assemblar-se als estats constitucionalistes i comercials del nord d'Europa, va aparèixer el partit austriacista, amb el suport de la burgesia de Barcelona i de la petita noblesa vigatana. L'any 1705, a Gènova, representants d'aquest grup austriacista català van signar un acord amb Anglaterra pel qual es comprometien a defensar amb les armes l'opció de l'arxiduc, a canvi del suport anglès en el respecte a les constitucions i llibertats catalanes.

Quan Catalunya pren aquesta opció, des del primer moment contrària a la que pren Castella, l'enfrontament entre borbònics i austriacistes esdevé un enfrontament entre dues concepcions de l'Estat espanyol: un estat centralitzat sota una monarquia absolutista, reflex de l'Estat francès, o un mosaic de regnes amb institucions pròpies, on el constitucionalisme català hauria pogut evolucionar cap a un sistema polític semblant al d'Anglaterra o al d'Holanda. La primera opció es plasmava en Felip V, nét del rei de França, i era assumida per Castella, mentre que la segona era acceptada per l'arxiduc Carles, a la manera de l'imperi austríac, i la van recolzar els territoris de la Corona d'Aragó.

Durant l'edat moderna la guerra és una disciplina professionalitzada, que s'aprèn i s'exerceix a sou dels estats –els soldats de lleva no apareixeran fins als inicis de l'edat contemporània, amb la Revolució Francesa–. Sebastien Le Prestre, Marquès de Vauban, serà un dels teòrics que renovarà la metodologia de la fortificació i l'assetjament i posarà aquests nous coneixements al servei de la grandesa de França. El mètode Vauban, ja plenament experimentat durant la segona meitat del segle XVII, s'aplicarà també als setges de la guerra de Successió, com el setge de Tortosa o el de Barcelona.

L'art de la guerra: el mètode Vauban

1. Qui va ser Vauban? Contrasteu la [biografia](#) d'aquest personatge històric amb la informació que apareix a la novel·la:

- Quins fets de la seva biografia són recollits en la novel·la?
- Quina és la impressió general que en Zuviría té del marquès de Vauban?
- Compareu els articles de la Viquipèdia sobre Vauban en [català](#), en [espanyol](#) i en [francès](#) :
 - En quina de les versions hi ha més informació?
 - Quines informacions no coincideixen?
 - Per què penseu que és així?

Contrastar la mateixa entrada a la Viquipèdia en diferents llengües ens permet veure que la narració dels fets no sempre és objectiva, sinó que depèn

2. Al capítol 8 (pàg. 96 a la 105) es presenta l'anomenat *mètode Vauban*. Expliqueu-lo pas a pas completant aquest quadre a partir de la novel·la:

1	Construcció de la trinxera d'atac. Tres paral·leles unides per conductes d'enllaç en ziga-zaga per aproximar progressivament l'exèrcit assetjant a la muralla. -Primera paral·lela		
2			
3	Opció A	Opció B Atac de granaders	Opció C Un trompeta dels assetjats demana treva i es presenta el comandant de la guarnició assetjada
4	Els assaltants escalaven les runes del baluard per entrar a la ciutat.		

- Un cop tingueu la taula plena, complementeu-la amb [informació](#) sobre el mètode Vauban que no aparegui al llibre.

3. Fixeu-vos en la informació que conté aquest fragment i contesteu les preguntes:

Per a en Vauban França no era un país bo. Era perfecte. Així doncs, per què ambicionar res? Totes les seves energies es van dirigir a conservar el llegat geogràfic dels avantpassats. A fortificar les fronteres fins a un grau tan superlatiu que qualsevol atac fos avortat abans i tot de deixar de ser un projecte.

p.110

- Cerqueu informació i situeu en el mapa les fortificacions que Vauban va construir o reformar. Completeu-lo amb fotografies i plànols que trobareu en la vostra cerca. També podeu elaborar el mapa amb [recursos digitals](#).

FRANÇA EN TEMPS DEL REI SOL. Font: MARTÍNEZ RUIZ, E.; GUTIÉRREZ CASTILLO, A.; DÍAZ LOBÓN, E. (1986).. *Atlas histórico Edad Moderna*. Madrid: Alhambra Universidad. Pàg. 132.

- Quina relació es pot establir entre les fortificacions que va construir Vauban i la política exterior francesa de Lluís XIV? Abans de respondre la pregunta, llegiu el text següent i relacioneu-lo amb l'actitud de Vauban, tal com es descriu al llibre (pàgines 110-111).

Durant el regnat de Lluís XIV es configura l'estat absolutista francès. La política exterior del període té com a objectius aïllar França de l'amenaça dels Habsburg, restablir l'hegemonia francesa a Europa i assolir les "fronteres naturals": els Pirineus i el Rin. Els instruments d'aquesta política eren l'exèrcit, la marina i la diplomàcia.

Tot i que la pau amb els Habsburg d'Alemanya es va aconseguir amb la signatura del Tractat de Westfàlia (1648), i amb l'Imperi Espanyol amb la signatura de la Pau dels Pirineus (1659), al nord i a l'est les fronteres eren poc definides. Lluís XIV va anar recuperant terreny en aquesta zona, sovint per mitjà de compra o per intercanvi de territoris. Així, de mica en mica, va anar obtenint enclavaments i reunint-los –construint un *précarré*, un "pati del darrere", com proposava Vauban–, de manera que es tancaven les potencials vies d'invasió i s'assolien les fronteres del nord.²

4. Interpreteu aquest [plànol](#)³ de Barcelona a partir de la descripció i justificació de l'ús dels baluards que es fa al llarg del capítol 6.

²Elaboració propia a partir de KINDER-HILGEMANN, Atlas histórico mundial; DUBY, Atlas histórico mundial; [Viquipèdia](#), Histoire de France au XVIIème siècle.

³Plan of the city of Barcelona for Mr. Tindal's Continuation of Mr. Rapin's History of England; I. Basiresculp, 1744 (Institut Cartogràfic de Catalunya).

<http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/singleitem/collection/catalunya/id/2018>

La muralla tenia inclinació?

Quants baluards hi havia? Com estaven distribuïts?

Quines parts de la muralla no tenien baluard? Per què no en tenien?

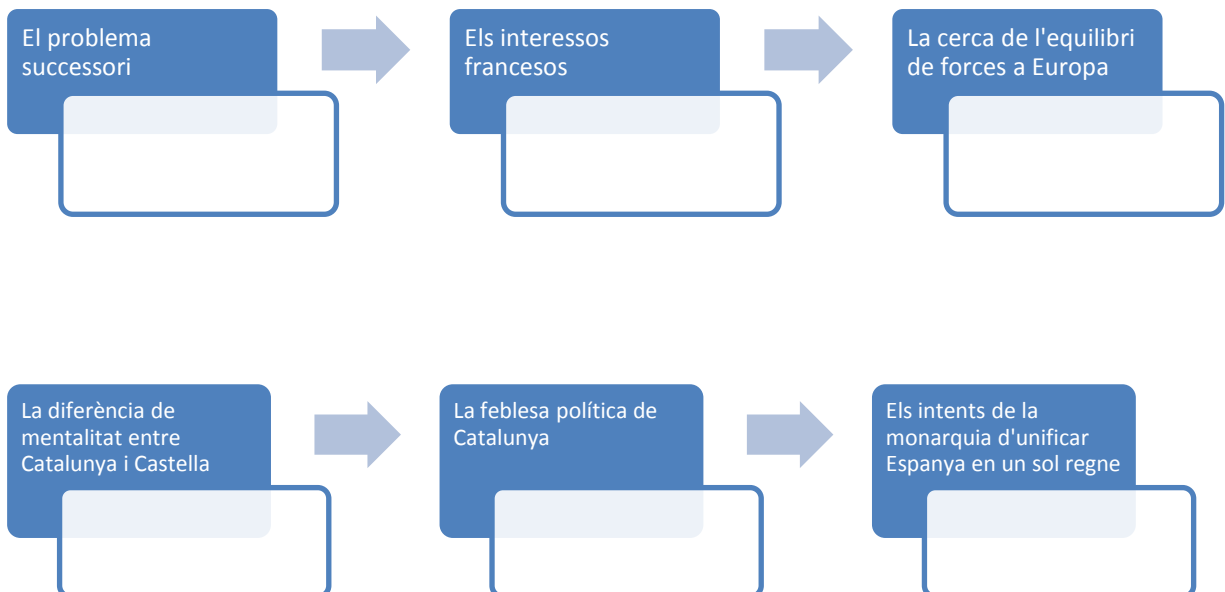
Què més observeu en el plànol, pel que fa a la defensa de Barcelona?

Podem concloure que Barcelona estava ben fortificada?

La guerra més gran que el món ha conegut

5. En el capítol 10 s'expliquen, d'una manera planera, la història comuna de Catalunya i Castella, i les causes de la guerra de Successió. En aquesta activitat investigareu les causes immediates i les causes remotes de la guerra.

- A partir del que s'explica en el capítol, concreteu les causes del conflicte:

- Analitzeu [l'arbre genealògic](#) de Carles II i argumenteu quin dels dos candidats penseu que tenia més drets successoris i per què. Creieu que hi podia haver algun altre candidat? Quin?
 - Una altra causa de l'augment de l'austriacisme a Catalunya va ser l'animadversió cap a França. Esbrineu-ne algun dels motius.
 - El Pacte de Gènova (1705) va significar un punt d'inflexió en el paper de Catalunya en la guerra de Successió. D'acord amb la narració del llibre (pàg. 130), digueu:
 - Qui va signar el pacte?
 - A què es comprometia Anglaterra?
 - A què es comprometia Catalunya?
 - En quin sentit es diu que Anglaterra no va complir el Pacte?
 - Quina crítica fa MZ a les circumstàncies en què es va signar el Pacte de Gènova?
 - Podeu consultar la [transcripció](#) del document i contrastar les vostres conclusions a partir de la novel·la amb aquesta [explicació](#).
 - A partir de les tres activitats anteriors, resumiu les **causes immediates** de la guerra.
6. Molts historiadors consideren que la guerra de Successió va ser una guerra d'abast mundial. En aquesta activitat analitzarem el perquè d'aquesta afirmació.
- Què es decidia en aquesta guerra a escala europea?
 - Fixeu-vos en el mapa de la pàgina 11 del llibre⁴ i digueu quines eren les aliances dels dos bàndols.

	Quins països formaven part de l'Aliança?	Quins interessos defensaven?
Austriacistes		
Borbònics		

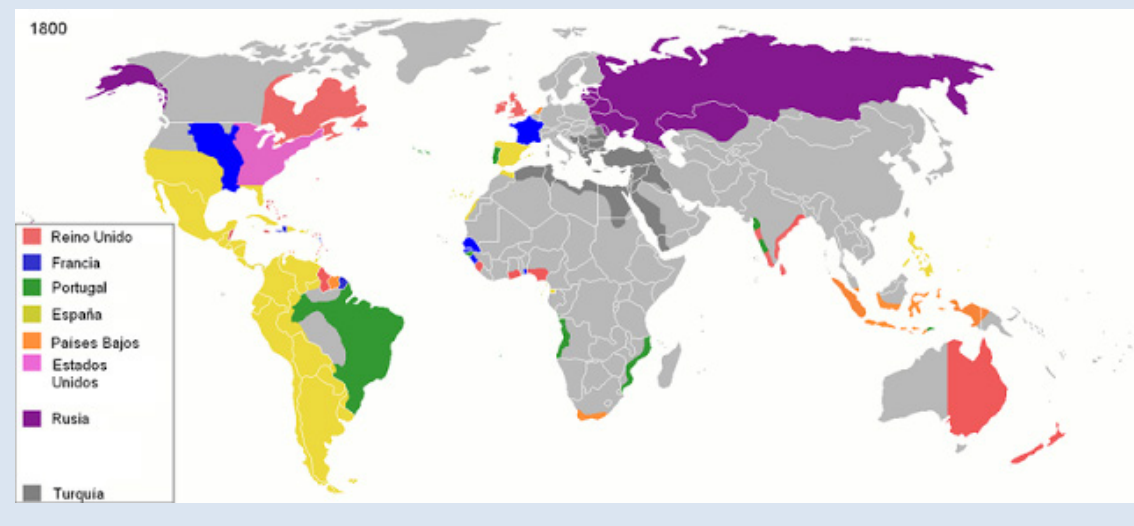
⁴ També es pot consultar el [mapa](#) que apareix a www.guerradesuccessio.cat.

- “Va implicar dotzenes de nacions que, durant un quart de segle, van batallar per diversos continents”. Expliqueu aquesta frase de la novel·la tenint en compte l’activitat anterior i la informació que ens donen el text i el mapa següents⁵:

El colonialisme europeu en el segle XVIII

La projecció europea sobre altres continents pot dividir-se en tres grans etapes. Fins al segle XVII va portar-se a terme la conquesta i colonització d’Amèrica del Sud per part d’Espanya i Portugal, i les exploracions dels holandesos a Indonèsia i Austràlia.

La segona etapa, i els antecedents directes de l’imperialisme del segle XIX, els trobem en el colonialisme del segle XVIII, quan cinc Estats europeus (Espanya, França, Gran Bretanya, Portugal i Holanda) van esdevenir autèntiques potències colonials. Aquesta segona onada colonitzadora del segle XVIII seria obra, bàsicament, de navegants anglesos i francesos a Amèrica del Nord i a diversos àmbits del Pacífic.

Font: http://ca.wikipedia.org/wiki/Fitxer:Colonisation_1800.png

- Podem dir, per tant, que la guerra de Successió va ser una guerra mundial? Justifiqueu la vostra resposta.
7. Esbrineu per quins motius Catalunya va donar suport a l’arxiduc:
- Què defensaven els catalans en aquesta guerra? Contrasteu l’explicació del capítol 10 amb la informació que apareix en aquestes pàgines i, a continuació, expliqueu què defensaven els catalans en aquesta guerra:
 - [Què era què: les constitucions](#)
 - [Tricentenari: preguntes freqüents](#)
 - [Les raons de la resistència de 1714](#)

⁵[Ciències Socials en xarxa.](#)

- D'acord amb l'activitat anterior, es pot afirmar que va ser una guerra civil? Justifiqueu la resposta.
8. La batalla d'Almansa va ser decisiva en la guerra per a l'avanç borbònic, tot i que l'autor no la tracta amb profunditat en la novel·la. També va ser important el setge de Xàtiva. Amplieu aquests dos esdeveniments a partir de les preguntes següents.
- Què diu el llibre al capítol 11 de la batalla d'[Almansa](#) i del setge de [Xàtiva](#)?
 - Per què Almansa va suposar un punt d'inflexió en la guerra?
 - Mireu el [documental](#) i, a continuació, expliqueu quines conseqüències polítiques va tenir per al País Valencià la derrota d'Almansa. També podeu consultar el [decret](#) d'abolició dels furs d'Aragó i València l'any 1707⁶.
 - Comenteu la [crònica](#) d'Almansa.
 - Quin tipus d'informació us sembla que en pot extreure un historiador?
 - Observeu la primera pàgina. Quin us sembla que és el punt de vista del cronista?
 - Llegiu les pàgines 15 i 16. Quantes baixes es van comptabilitzar? Quants presoners? Com explica la postura de Xàtiva?
 - Fixeu-vos en l'[auca](#) d'Editorial Bromera. Qui l'ha promogut? Quin és el seu punt de vista sobre la desfeta d'Almansa?
 - Esbrineu per què al Museu de l'Almodí de Xàtiva hi ha un retrat de Felip V cap per avall.

Font: [WikimediaCommons](#)

⁶Font: Novísima recopilación de las leyes de España mandada formar por el señor don Carlos IV. Madrid, 1805.

9. Fixeu-vos en el que diu Sánchez Piñol en aquesta entrevista sobre l'episodi del setge de Tortosa:

–La ciutat de Tortosa, les seues muralles, tenen un paper important a la trama de 'Victus'. Realment va ser important per a la defensa de Catalunya, la plaça de Tortosa?

–Sí, sí, va ser molt important. Va ser un gir narratiu, que diríem els autors. A la guerra de Successió, Tortosa va significar un punt d'inflexió molt fort. Penseu que el llibre té unes 600 pàgines, però l'edició primerenca en tenia més de 800. Després, d'acord amb els editors, en vam suprimir unes 200 pàgines pel ritme narratiu. I perquè és una història que no explicaries totes les coses ni amb 10.000 pàgines, oi? Però jo vaig fer un esforç per mantenir Tortosa, perquè per al personatge i per a la trama era important, però per a la història també ho va ser. Tortosa va ser una batalla molt aferrissada. Mai he dit que 'Victus' només parli del setge de Barcelona. T'explica la guerra, perquè crec que així és la forma d'explicar el país, i això ho engloba tot. El 1708, quan cau Tortosa –i si no la teniu hauríeu de tenir alguna celebració especial–, és un moment en què la ciutat és molt important perquè estratègicament és la clau de l'Ebre. I en aquell moment això era molt important, per l'economia i per les vies de comunicació. Va ser un setge duríssim, i tots els testimonis de l'època te'n parlen. Es reproduïx en miniatura, però no gaire en miniatura, el que sis anys després passarà a Barcelona. No són només les tropes professionals, sinó que la població local també recolza les tropes regulars en un setge duríssim que només conclou amb èxit perquè els exèrcits borbònics posen tota la carn a la graella.

Marfanta.com

Diari digital de les Terres de l'Ebre, 14 de setembre de 2014

- D'acord amb l'entrevista, per què creu Sánchez Piñol que va ser important el setge de Tortosa?
- Expliqueu quines diferències es detecten a la novel·la entre el setge per part de les tropes borbòniques de la ciutat de Tortosa i els mètodes que havia après Martí Zuviría a Bazoches.

Parlem-ne

Argumenteu la vostra opinió sobre un tema polèmic:

Però si ni tan sols s'ha preocupat per ocultar que és català, i del sud! Conec molt bé la seva gent perquè he treballat més d'una dècada en aquella frontera, fortificant els emplaçaments contra l'ardor dels naturals per la insurgència.

p. 93

En aquest comentari que apareix a la novel·la, Vauban es refereix a la fortificació de la nova frontera fixada pel Tractat dels Pirineus (1659), que va representar la cessió a França del Rosselló i part de la Cerdanya. Efectivament, va ser Vauban, el millor enginyer de Lluís XIV de França, l'encarregat de planificar i executar aquestes fortificacions.

L'any 2008 [les fortificacions de Vauban](#) van entrar a formar part del [Patrimoni Mundial de la UNESCO](#). Un any abans, a la Catalunya Nord hi va haver una campanya d'oposició a aquesta candidatura.

Llegiu aquests documents de la campanya en contra d'atorgar aquesta distinció a les construccions de Vauban i expliqueu quins són els arguments per oposar-s'hi que hi apareixen. Podeu anar a la seva pàgina [web](#), on trobareu més informació. A continuació exposeu argumentadament quina és la vostra opinió sobre aquesta qüestió i debateu-la amb la resta del grup.

Les fortaleses militars construïdes per ordre del marquès de Vauban, mariscal de França i conseller de Lluís XIV, a Montlluís i a Vilafranca de Conflent el 1669 podrien entrar a formar part del catàleg de Patrimoni de la Humanitat de la UNESCO. Aquestes dues construccions són símbols de l'ocupació francesa de la Catalunya Nord deu anys després de la signatura del Tractat dels Pirineus, com també la demolició de l'ajuntament i l'església de Cotlliure, el claustre i l'església de Vilafranca i el castell de Guifré el Pilós a Rià.

La candidatura, impulsada pel govern francès i els catorze municipis que formen la Xarxa Vauban—entre els quals Besançon, un municipi que va ser bombardejat per aquest militar i que avui té un monument en el seu honor—, també té el suport del Centre UNESCO de Catalunya. Però a la Catalunya Nord, la proposta d'aquest organisme internacional ha indignat un col·lectiu important de ciutadans, que denuncien que les construccions militars de Vauban "evidencien la voluntat d'aixafar militarment el poble català, la seva cultura i la seva llengua". Així ho assegura Joan Jaume Prost, president de la Federació per la Defensa de la Llengua i la Cultura Catalanes a la Catalunya Nord i membre del Col·lectiu No a Vauban a la UNESCO, que adverteix de la contradicció en què cau l'organització catalana mostrant-se a favor de la candidatura en tant que la seva missió és fomentar els valors de la pau, el multilingüisme i la intercultural entre els pobles.

<http://www.federacio.cat/vauban/vauban-avui070823.cfm>

Senyores i senyors:

Sorpresos en saber que estan estudiant reconèixer la figura i l'obra de Sébastien Le Prestre, marquès de Vauban, com a Patrimoni Mundial de la Humanitat, ens dirigim a vostès per reclamar-los una rectificació i l'anul·lació del procés iniciat. Coneixedors de la seva tasca per a la preservació de la diversitat i la riquesa cultural al món, els catalans no podem permetre que es reconegui amb l'honor d'aquesta menció algú que va destacar per posar l'enginy al servei de la guerra, l'arquitectura al servei del sotmetiment, i el poder al servei de la por. El marquès de Vauban va ordenar la construcció de les seves famoses fortificacions amb la suor i l'esforç de la població sotmesa del nord de Catalunya després del Tractat dels Pirineus. Aquestes construccions van servir per mantenir el poble lligat i reprimat durant anys, fins al punt que encara avui en patim les conseqüències.

Mai un home de guerra no pot ser reconegut per una institució defensora de la pau, la diversitat, la cultura i la riquesa lingüística. Mai unes edificacions militars amb una funció destructora tan terrible no poden ser declarades Patrimoni de la Humanitat. Mai un sistema feudal i autoritari no pot merèixer el reconeixement de la democràcia i de les institucions internacionals. Mai totes les obres reconegudes com a Patrimoni

Mundial de la Humanitat no poden merèixer la indignitat de ser equiparades a l'obra i memòria del marquès de Vauban.

Cordialment,

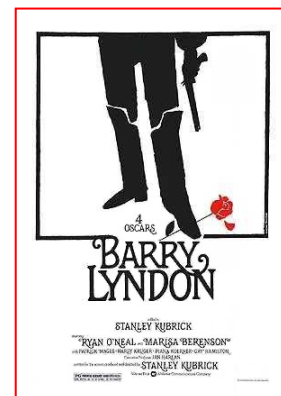
<http://www.e-criteri.cat/index.cfm?plana=participa.cfm?ID=8>

Activitat final: Representem la sala esfèrica

Com us imagineu la sala esfèrica? A partir del que se n'explica en la novel·la, feu-ne una representació tridimensional en el format que preferiu: una instal·lació per on es pugui transitar, una maqueta, una recreació virtual...

Per saber-ne més

- Us recomanem el visionat del llargmetratge *Barry Lyndon*. Podreu comprendre millor el tarannà d'en Martí Zuviría analitzant els paral·lelismes entre aquest personatge i el protagonista de la pel·lícula.
- Escolteu la cantata d'Al Tall *Quan el mal ve d'Almansa* – especialment la cançó [Lladres](#) –, que ens ajuda a comprendre l'impacte de la guerra de Successió al País Valencià.

La guerra arriba a Barcelona

Malgrat victòries austriacistes com la d'Almenar o la segona presa de Madrid, es va anar imposant la superioritat militar borbònica. Tècnicament, l'any 1711 es podia parlar d'una guerra estancada. Els dos exèrcits, així com les potències que els sostenien –fonamentalment, França i Anglaterra– estaven esgotats i les despeses militars començaven a amenaçar l'economia d'aquests països. Això va fer néixer el desig d'arribar a un armistici per acabar la guerra i, amb aquest objectiu, es van iniciar converses de pau.

En aquest context, es va produir un fet que va determinar el resultat de les converses i va precipitar els esdeveniments: l'emperador austríac Josep I, germà de l'arxiduc Carles, moria sobtadament a Viena. L'arxiduc Carles passava a ser emperador i, en conseqüència, l'amenaça per a l'equilibri continental també es feia present si la dinastia austríaca governava a Àustria i a la Corona hispànica.

El tractat d'Utrecht, signat el 1713 entre les potències de la Gran Aliança de l'Haia i França i Espanya, posava fi oficial a la guerra, amb un seguit d'acords que beneficiaven especialment Anglaterra i que reconeixien Felip V com a rei d'Espanya. Anglaterra decidí renunciar a defensar les constitucions i llibertats catalanes, enmig d'una discussió oberta dins del parlament anglès, entre partidaris d'abandonar la guerra i partidaris de continuar-hi fins a garantir el manteniment de les llibertats i constitucions.

En el moment en què s'evacuen les tropes austríaques que quedaven al Principat i la reina deixa Barcelona –que durant uns quants anys havia fet les funcions de capital– per reunir-se a Viena amb l'emperador, Catalunya queda abandonada a la seva sort. En aquest context, i davant del dilema d'acceptar la resolució d'Utrecht o resistir, es convoca una Junta de Braços, a la qual no poden assistir molts dels representants del territori, que pren la decisió de resistir.

Aquesta decisió no va ser fruit de la improvisació o d'un vot irracional, sinó que responia a l'estratègia d'esperar un canvi d'actitud d'Anglaterra i de presentar una resistència heroica que garantís un tracte més honorable per part de les tropes de Felip V, un cop es completés la conquesta amb la rendició de Barcelona i altres places fortes com Cardona.

Barcelona, abans que els esdeveniments bèl·lics es precipitessin, era una ciutat petita i dinàmica, que tenia una activitat manufacturera i comercial intensa. Basava bona part dels intercanvis en la fabricació i comerç d'aiguardents que venia a Holanda i a Anglaterra, i veia en l'absolutisme borbònic una amenaça, no només a les llibertats polítiques, sinó també als seus interessos econòmics. Aquest tarannà modern de la ciutat va ser un dels factors que van determinar que guanyés l'opció de la resistència a ultrança.

Una ciutat petita i dinàmica

1. Interpreteu el plànol que apareix al llibre i que Martí Zuviría descriu així:

Com podeu veure, la ciutat estava dividida per una gran avinguda, la Rambla. L'aglomeració urbana era molt més densa a la dreta de la Rambla. A l'esquerra abundaven els horts, cosa molt útil en cas de setge.

p. 200

Quan arriba a Barcelona, Martí Zuviría descobreix una ciutat que, en cert sentit, és nova per a ell, i que es descriu d'una manera molt viva a la novel·la.

Les activitats d'aquest apartat us ajudaran a fer-vos una imatge més aprofundida de la Barcelona d'abans del setge i a comprovar si la descripció que se'n fa a la novel·la es correspon amb el que diuen els historiadors.

- Indiqueu en el plànol:

- La Rambla
- Els horts del Raval
- El port
- Les Drassanes
- La Catedral
- L'església de Santa Maria del Mar
- L'Ajuntament
- La Generalitat
- La Llotja
- El Palau Reial

- En quina part de la ciutat us sembla que hi havia el centre polític?
- On devia haver-hi l'activitat comercial?
- On són els horts que esmenta el llibre? Per què en Martí diu que aquesta part de la ciutat era molt útil en cas de setge? Quines altres utilitats pot tenir una zona verda tan extensa i propera a l'aglomeració urbana?

- A quina part de la Barcelona actual correspon la Barcelona que descriu Martí Zuviría?

Per resoldre les preguntes anteriors podeu consultar els materials següents:

- Vídeo [Barcelona, 1714](#)
- [Gravat](#) de Barcelona de l'any 1627⁷.
- Mapes de la [Carta Arqueològica de Barcelona](#) (abans del setge).
- Mapa [Rutes 1714](#) de l'Ajuntament de Barcelona.

2. La novel·la fa pensar que Barcelona tenia una gran activitat comercial:

Tornava a la meua ciutat natal, Barcelona. A les seves remors, les seves olors i els seus carrerons. El seu port, els seus excessos.

p. 199

- Comproveu si el que diuen les fonts de l'època ho confirmen:
 - Localitzeu en les pàgines 201 i 202 de la novel·la tres fragments que facin al·lusió a la vitalitat econòmica de Barcelona que es comenta en l'article reproduït aquí sota.

	<p>L'any 1700, Barcelona era una ciutat petita i dinàmica. Dins les 200 hectàrees que delimitaven les muralles, hi vivien unes 35.000 persones, una quantitat força modesta si ho comparem amb les altres capitals europees (París en tenia mig milió; Londres, més de 600.000; Madrid, unes 140.000...). Però malgrat això, als seus carrers s'hi podia trobar de tot: l'activitat econòmica era molt variada –des de pagesos i gent de mar fins a mercaders, passant per artesans molt especialitzats i comerciants– i l'obertura al món es podia comprovar amb els estrangers que vivien a la ciutat i donant una simple ullada als magnífics comerços, on es podia comprar des de vi del Maresme fins a canyella de Beirut.</p> <p>La Barcelona de l'època. Bombes i festes (SÀPIENS)</p>
--	---

⁷ Cliqueu sobre la imatge per veure-la ampliada o bé sobre l'enllaç per anar a la pàgina [Arquitectura catalana](#), on s'allotja la imatge.

- Consulteu els materials següents i a continuació respongueu les preguntes:

- Vídeo [El Born](#) (Albert Garcia Espuche)
- Informació sobre [el barri de la Ribera](#) i la [plaça del Born](#) al 1700
- [Noms actuals](#) d'alguns carrers del barri de la Ribera.
- Quadre Radiografia del Born ([annex 2](#)) (Revista Sàpiens).

- Quins eren els articles amb què més es comerciava? Què s'importava? Què s'exportava? Amb quines parts del món hi havia tractes comercials?
- El quadre [Radiografia del Born](#) recull el que sabem, per documents notarials de l'època, de les persones que vivien en aquesta zona a inicis del segle XVIII. Quins oficis hi trobem?
- Podem dir que totes aquestes fonts confirmen la vitalitat econòmica de Barcelona que descriu la novel·la? Raona la teva resposta.

Mercat del Born. Excavacions arqueològiques vora el c. Bonaire
[Font:](#) Enfo, 2013. Viquipèdia.

3. Els historiadors estableixen una relació clara entre aquesta vitalitat econòmica i l'opció que va fer Catalunya pel bàndol austriacista. Informeu-vos-en en les pàgines del Tricentenari de la [Generalitat](#) i de [l'Ajuntament de Barcelona](#) i argumenteu aquesta relació amb paraules vostres.

4. Investiguem com era i com vivia la població barcelonina:

I aquesta veu que us parla us assegura que no ha conegut un port més frívol ni una ciutat habitada per més estrangers. Ni tan sols a Amèrica!

p. 201

- Segons el llibre, a Barcelona hi vivia molta població d'origen estranger, que catalanitzaven els cognoms i s'integraven perfectament en la manera de viure barcelonina. Investigueu els llocs de procedència més freqüents d'aquesta immigració i alguns dels seus cognoms amb una cerca a Internet. Podeu anotar, com a criteri de cerca, "Immigració a Catalunya segle XVII" o bé "Catalanització dels cognoms segle XVII".
- D'acord amb el seu cognom, d'on devia provenir el pare de Martí Zuviría?
- Un altre aspecte que apareix a la novel·la sobre la Barcelona d'abans del setge és el referit a les activitats de lleure dels barcelonins.
 - Segons la novel·la, quines eren les activitats preferides dels barcelonins per divertir-se?
 - En les excavacions del Born s'han trobat prop de 4000 objectes de funcionalitats diverses. En destaquen les xicres per consumir xocolata, les pipes de caolí i daus i gobelets. Què ens diuen aquests objectes dels costums dels habitants de la ciutat?
 - Quines altres activitats de temps lliure feien els barcelonins, d'acord amb la informació que apareix en el vídeo [El Born](#) d'A. Garcia Espuche i en aquest fragment de *Bombes i festes*?

DOS MESOS DE CARNAVAL

Una altra cosa que no hi va faltar mai van ser les festes: els barcelonins sentien autèntica fascinació per la pólvora, la música i el ball. Se celebrava tot en l'àmbit familiar (batejos, noces, quan algú aprovava l'examen que el convertia en mestre o entrava en un convent...) i en l'àmbit públic també eren constants les celebracions, ja fossin religioses, civils o populars.

La fama del Carnaval de Barcelona era coneguda lluny de les seves fronteres. Començava el dia dels Innocents, al desembre, i s'anava allargant fins al febrer. Tots els intents per posar fre a aquella disbauxa tan arrelada van fracassar fins que el 1715 les noves autoritats borbòniques van prohibir les disfresses. I la festa es va acabar (de moment).

La Barcelona de l'època. Bombes i festes (SÀPIENS)

- Els historiadors afirmen que Barcelona era una ciutat **isocràtica**.
 - Esbrineu què vol dir el terme i si, a la vista de tot el que hem analitzat, aquest adjectiu està ben aplicat.
 - Cerqueu fragments de la novel·la que ho confirmin, entre les pàgines 200 i 209.

5. Argumentem les conclusions a les quals hem arribat:

- D'acord amb les fonts que heu consultat,
 - Quins adjectius atorgaríeu a la Barcelona d'abans del setge? I al tarannà dels seus habitants?
 - Creieu que aquests adjectius són coincidents amb els que deduiria un lector de la novel·la que no hagués consultat aquestes fonts? Justifiqueu-ne la resposta.
- Tenint en compte tot el que coneixeu ara sobre com eren la ciutat de Barcelona i els seus habitants d'abans del setge de 1714, imagineu que sou un barceloní d'aquella època i escriviu la carta que enviaríeu a un corresponsal comercial que visqués en una altra ciutat i a qui volguéssiu explicar les coses més destacades de la vostra ciutat.

Una guerra estancada

Del que va passar entre el meu retorn de l'ofensiva aliada del 1710, de nou instal·lat a Barcelona, i l'infame estiu del 1713, no val la pena explicar-ne res.

Pàg. 295

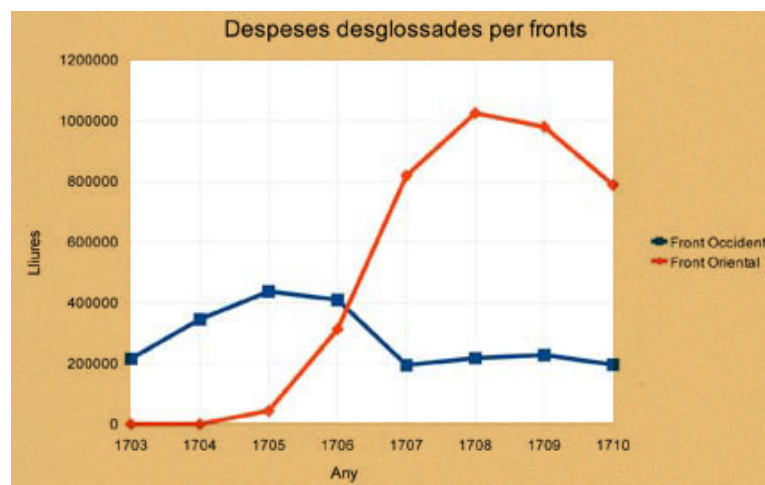
La novel·la omet la narració del curs de la guerra entre 1711 i 1713. Les activitats d'aquest apartat ens ajudaran a completar la visió dels fets bèl·lics del període.

6. L'opinió de Martí Zuviría sobre el general Stanhope ens ajuda a interpretar les causes de l'actitud d'Anglaterra en aquest moment de la guerra. Llegiu aquest fragment de la novel·la i feu les activitats que trobareu a continuació.

Va arribar a Barcelona ben alliçonat pel seu govern. Anglaterra estava farta de la guerra, la seva missió consistia a acabar-la d'una vegada per totes. I aquell era l'últim esforç que Londres estava disposat a portar a terme per concloure-la victoriosament.

p. 235

- [Informeu-vos](#) sobre la posició d'Anglaterra en el conflicte i sobre el cost econòmic que li suposava. Fixeu-vos també en aquest gràfic, corresponent a les despeses de la guerra. El front occidental correspon a Portugal i el front oriental és Catalunya.

Font: Museu virtual de la guerra de Successió

- Quins dos grans grups d'opinió hi havia a Anglaterra entorn de la participació en la guerra?
 - Quina postura defensaven? Amb quin partit polític coincidia cadascun?
 - Quins factors influïen en les posicions de la societat anglesa davant de la guerra? Quina importància hi tenia el factor econòmic?
- Tenint en compte l'ambient polític que es vivia a Anglaterra i la informació que apareix a les pàgines 235 i 236 de la novel·la, quina era la missió de Stanhope quan va arribar a Espanya?

7. La novel·la descriu una de les victòries austriacistes: la batalla d'Almenar. En aquesta activitat us proposem que feu una exposició oral amb l'ajuda d'un mapa militar, explicant els moviments de les tropes en la batalla d'Almenar durant l'aproximació i durant la topada dels exèrcits, com si fóssiu oficials de l'estat major.
- Per preparar el mapa i l'exposició i per analitzar la batalla, feu les activitats següents:
 - Llegiu la narració que en fa el llibre a les pàgines 238-246.
 - Informeu-vos-en al [web](#) del Museu Virtual de la guerra de Successió.
 - Us ajudarà a comprendre el curs de la batalla si feu servir [mapes](#) i fotografies actuals de la zona per situar-vos: podeu fer servir un mapa actual o bé un [mapa](#) de l'època, on ja es representi la batalla d'Almenar.
 - Si feu servir un mapa de l'època, com aquest, pinteu cada exèrcit d'un color diferent i feu una llegenda per tal de facilitar-ne la lectura.
8. Amb el personatge de Diego Zúñiga, en Martí Zuviría manté un enfrontament sobre les diferències entre la mentalitat castellana i la catalana (capítol 5):
- Quin és l'esdeveniment que provoca a la novel·la la discussió entre Martí Zuviría i Diego de Zúñiga sobre Catalunya i Castella?
 - Quines són les informacions falses que difon Diego de Zúñiga sobre Catalunya?
 - Completa la taula:

Arguments de Diego de Zúñiga contra Catalunya	Contraarguments de Martí Zuviría

- Creieu que alguns d'aquests arguments i contraarguments són vàlids a l'actualitat? Busqueu algun article o intervenció sobre la relació entre Catalunya i Espanya en mitjans de comunicació i procureu identificar-hi raonaments que es puguin equiparar als que presenten Martí Zuviría i Diego de Zúñiga.

La resistència a ultrança

Mentrestant, molt més enllà del nostre horitzó estaven passant coses que provocarien que la guerra fes un tomb, portarien la fatalitat a les nostres vides, i a mi, contra tot pronòstic, em posarien davant de la Paraula mateixa.

p.305

La mort de l'emperador austríac va suposar un gir històric, tal com s'explica a la novel·la.

En aquest apartat complementarem aquesta informació amb les fonts històriques.

9. Consulteu les pàgines 305-307 del llibre, on es valora la repercussió de la mort de l'emperador d'Àustria i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.
- Què canviava la mort de Josep I en relació a l'equilibri geoestratègic europeu?
 - En conseqüència, quina va ser, segons la novel·la, l'actitud de les tres potències europees implicades?

ANGLATERRA

ÀUSTRIA

FRANÇA

10. Llegiu aquesta informació de [l'Enciclopèdia Catalana](#) i la [Viquipèdia](#) sobre el tractat d'Utrecht i respongueu les preguntes, per valorar què va suposar aquest tractat per a l'equilibri de forces europeu.

- Amb quin nom esmenta el llibre aquest tractat?
- A partir de les fonts que heu consultat i de la que apareix en aquests mapes, anoteu quins territoris canvien de mans i quines concessions obté cadascun dels països bel·ligerants:

Font: [Museu Virtual de la Guerra de Successió](#)

ESTAT	TERRITORIS QUE OBTÉ O QUE CEDEIX	CONCESSIONS QUE OBTÉ O QUE CEDEIX
Gran Bretanya		
Holanda		
Portugal		
Àustria		
França		
Espanya		

- D'acord amb aquest quadre,
 - Quina és la nació que en surt més beneficiada?
 - Què obté l'emperador austríac a canvi de renunciar al tron de les Espanyes?
 - Quin canvi experimenta el paper geopolític de l'imperi espanyol, com a contrapartida del reconeixement de la nova dinastia regnant?

11. El conjunt de debats i acords per resoldre la situació en què quedava Catalunya es va anomenar “el cas dels catalans”.

Consulteu la informació de [l'Enciclopèdia Catalana](#) i l'article de Joaquim Albareda sobre [la pau d'Utrecht](#). A continuació valoreu la repercussió del Tractat d'Utrecht per a la causa catalana:

- Quines conseqüències va tenir la mort de l'emperador d'Àustria per al desenllaç de la guerra a Catalunya?
- Llegiu l'article XIII del [Tractat d'Utrecht](#) i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

Visto que la reina de la Gran Bretaña no cesa de instar con suma eficacia para que todos los habitantes del principado de Cataluña, de cualquier estado y condición que sean, consigan, no sólo entero y perpetuo olvido de todo lo ejecutado durante esta guerra y gocen de la íntegra posesión de todas sus haciendas y honras, sino también que conserven ilesos é intactos sus antiguos privilegios, el rey católico por atención a su Majestad británica concede y confirma por el presente á cualesquiera habitantes de Cataluña, no sólo la amnistía deseada juntamente con la plena posesión de todos sus bienes y honras, sino que les da y concede también todos aquellos privilegios que poseen y gozan, y en adelante pueden poseer y gozar los habitantes de las dos Castillas, que de todos los pueblos de España son los más amados del rey católico.

Artículo XIII

- A què es comprometia Felip V? Creieu que ho va respectar?
- Quin parany hi ha en el text que permet suprimir les constitucions catalanes?
- Com interpreta la cançoneta de la pàgina 308 les decisions que van prendre les cancelleries europees sobre el tema? Quin estat d'ànim demostra la cançó?

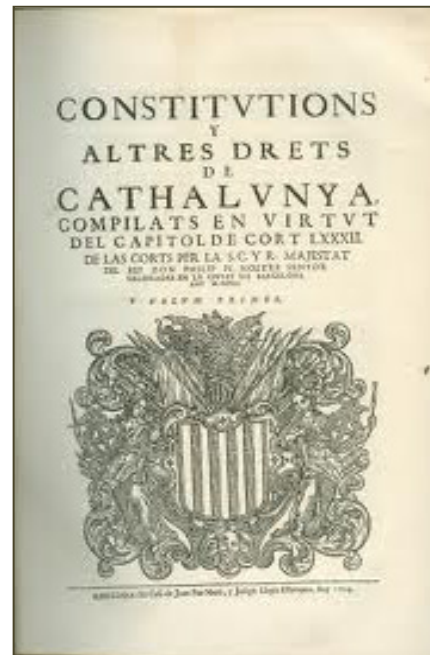
*Anglesos han faltat!
Portuguesos han firmat!
Holandesos firmaran,
I al fi mos penjaran!*

- Quines van ser les gestions prèvies per part de Catalunya per intentar influir sobre aquesta decisió?

- D'acord amb els fets que s'expliquen en la novel·la (pàgines 307-311), representeu en forma de mapa conceptual la seqüència de les primeres decisions i les primeres actuacions que emprenen a Catalunya les autoritats austriacistes i les institucions de govern, a partir de la signatura del Tractat d'Evacuació.

12. Busqueu informació sobre les [institucions](#) polítiques i les [constitucions](#) catalanes i feu les activitats que trobareu a continuació, per comprendre les estructures de poder que van quedar a Barcelona.

- Representeu el sistema polític català en forma de mapa conceptual.
- Feu, oralment o per escrit, un comentari del mapa conceptual, fixant-vos en dos aspectes que es relacionen especialment amb els fets que explica la novel·la:
 - Per què el Parlament català s'anomenava Junta de Braços? Qui hi estava representat? Qui eren els pendons vermells?
 - Qui governava la ciutat de Barcelona? A l'hora del setge, qui creieu que havia de dirigir la defensa: la Junta de Braços o el Consell de Cent? Per què?
 - A partir de les conclusions de l'activitat anterior, expliqueu el conflicte de competències pel que fa al comandament de la defensa que s'explica a les pàgines 341-343, entre Villarroel i el consistori de la ciutat.

Font: Viquipèdia

13. Recolliu en aquesta taula quins van ser, segons la novel·la, els arguments a favor i en contra de proclamar la Crida en les sessions del Parlament de juliol de 1713.

	Sector que defensava la resistència	Sector que defensava la rendició
Braços		
Ponent destacat		
Amb quins arguments defensaven la seva postura?		

- Quina valoració fa Martí Zuviría sobre els arguments de tots dos bàndols?
- Per què era tan important per al poble la proclamació de la Crida?
- Busqueu altres esdeveniments històrics importants que hagin tingut com a escenari la Plaça de Sant Jaume i el Palau de la Generalitat.

14. Completeu la informació de l'activitat 23 sobre les sessions de la Junta de Braços que es va celebrar entre el 30 de juny i el 6 de juliol de 1713.

- Investigueu a la [Viquipèdia](#) qui va ser l'Emmanuel Ferrer:
 - A quin braç pertanyia?
 - Què se'n va fer després de la Junta de Braços?
 - Podeu llegir el seu discurs sencer en aquesta [pàgina](#).
- Llegiu el text següent i contesteu les tres preguntes que vénen a continuació:

Quan el virrei comte de Starhemberg va sortir de Barcelona per retornar a la cort vienesa (9 de juliol del 1713) s'inicià el que els historiadors defineixen com "el moment republicà". La Junta de Braços es reuní sense el monarca i acordà resistir. Arran d'aquesta decisió bona part de la noblesa i alguns burgesos i eclesiàstics van fugir cap a Mataró i van canviar de bàndol. Barcelona va quedar en mans dels militars, els burgesos i els sectors més populars, que van promoure la radicalització política de la ciutat. Quan es va fer públic que la Junta de Braços resistiria per preservar les constitucions catalanes, que es consideraven una font de beneficis socials, el constitucionalisme català va esdevenir republicanisme.

Per què la ciutat de Barcelona va resistir quan ja no rebia el suport dels aliats?
[Tricentenari BCN](#)

- Quin factor va influir en la decisió de la Junta de Braços?
- Què va fer una part de la població, partidària de la submissió? Recordeu com s'anomenava a aquest grup?

Vista actual del Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat, on es van celebrar les sessions del Parlament per proclamar la crida al 1713. Font: [Generalitat de Catalunya](#)

- Què creieu que vol dir la frase “el constitucionalisme català va esdevenir republicanisme”?
- Llegiu aquest text i feu una relació dels arguments que hi apareixen en favor de la resistència. A continuació digueu si coincideixen amb els que, d’acord amb la narració de la novel·la i les altres fonts que heu consultat, van presentar al Parlament els partidaris de la resistència.

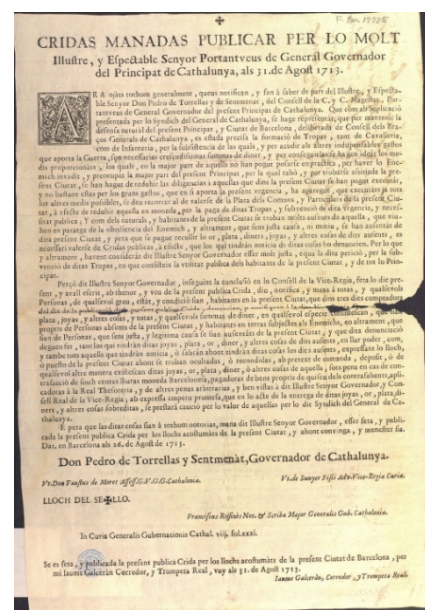
En contra del que pugui semblar, la resistència era l'opció més realista i possibilista. L'entrega al Borbó significava un definitiu punt final, un camí sense retorn, atès que ja s'havien explicat les intencions del monarca a València i Aragó, i per descomptat hom sabia quines eren les pretensions respecte a Catalunya. La resistència era realista, Barcelona podia aguantar una temporada abans no es formalitzés un setge en regla, i més tenint al darrere el santuari mallorquí des del qual el mateix emperador podia mantenir un cordó umbilical i una política indefinida i no compromesa de suport implícit a la revolta. La resistència significava guanyar un compàs d'espera mentre s'acabaven de llimar els pactes de pau europeus. La pau d'Utrecht havia vingut imposada per un cúmul de casualitats. Igualment les casualitats podien recompondre en un moment donat els jocs d'equilibri europeu. La mort d'un rei o una reina, un canvi de govern, una revolta... podien tenir conseqüències insospitades en la turbulenta política europea. Si Catalunya es mantenia en la carrera sempre tenia possibilitat de reenganxar-se al carro de l'emperador i preservar la preciosa herència de civilització que suposaven les Constitucions. Això sense excloure la possibilitat de victòria militar en termes relatius; no li seria fàcil a Felip V dominar militarment els catalans.

Museu virtual de la guerra de Successió, [La campana catalana](#)

15. Recordeu què diu la novel·la sobre les propietats dels botiflers que fugien a Mataró:

Estaven abandonant les seves obligacions cíviques, era públic que pensaven arribar a la vila de Mataró, refugi conegut de botiflers. I, incomprendiblement, en comptes d'expropiar-los, després de la seva partida els pendons vermells van posar guàrdies davant dels seus domicilis buits per impedir-ne el saqueig.

p.326

Font: WikimediaCommons

Tanmateix, el 26 d'agost del 1713 el governador va publicar una crida en un altre sentit.

- Intenteu llegir aquesta crida en el [document original](#).
- Què us crida l'atenció de l'escriptura?
- Què ordena el document? Amb quina finalitat?

16. Un cop la Junta de Braços ha pres la decisió de no claudicar, es comença a preparar la resistència. Observem en què consisteix:

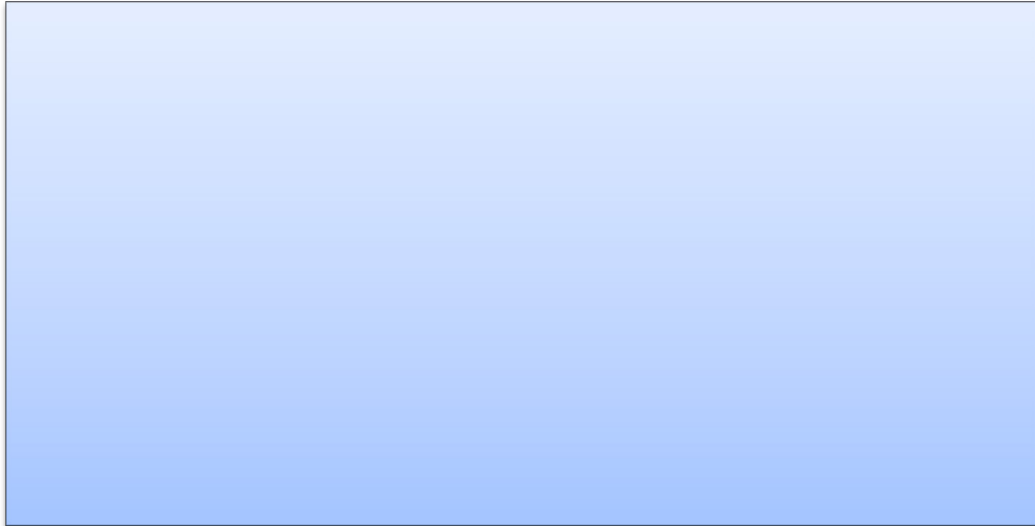
- Ordeneu les actuacions que s'expliquen en els capítols 11 i 12, que formen part dels preparatius per defensar la ciutat:

Incorporació dels miquelets a les tropes	Proclamació de la legitimitat del govern de Barcelona	Elecció de Villarroel com a comandant en cap	Fugida a Mataró dels botiflers
Organització i entrenament de l'exèrcit	Revisió d'efectius	Extensió de la Crida a tot el país	Crida a les Armes
Neteja del fossat	Reparacions de les muralles	Fabricació d'armament	Construcció de l'estacada

- A partir del text que ve a continuació, afegiu al requadre de sota una altra actuació necessària per preparar el setge.

Algunes mesures preventives van ser: ordenar als artesans que tenien les cases al barri on s'havia pogut comprovar que arribaven les bombes que traslladessin el material inflamable a altres barris menys exposats; netejar els fossars, i millorar les fortificacions, i esbrinar la quantitat de gent disponible en cas d'atac; organitzar la defensa de la ciutat i reforçar el perímetre defensiu.

A partir d'Albert Garcia Espuche, *Barcelona entre dues guerres*.

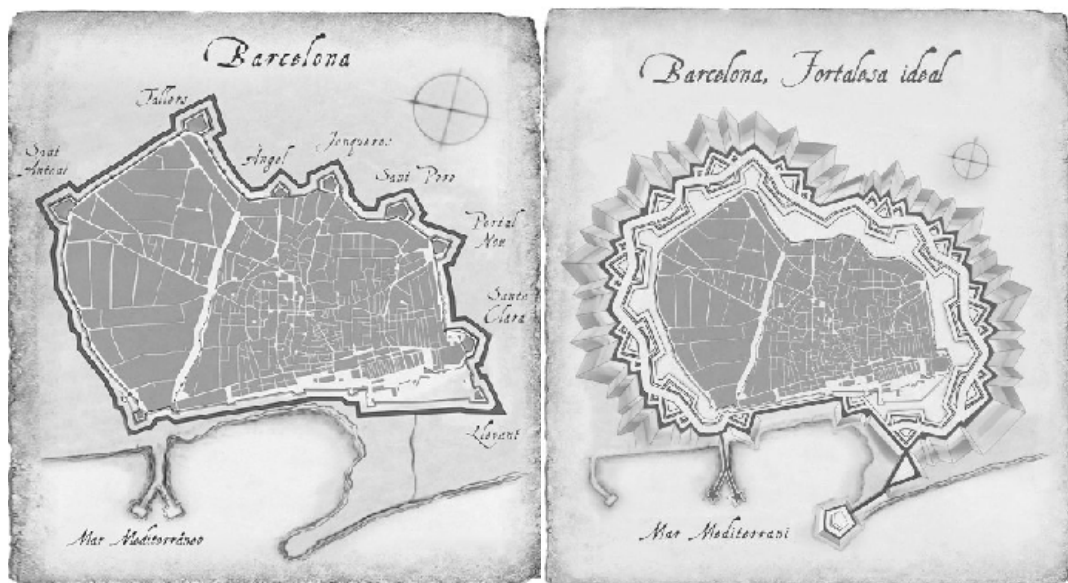

17. Llegiu aquesta explicació sobre l'estat de les muralles de Barcelona abans del setge i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

Pel que fa a les muralles, Barcelona comptava amb un recinte medieval optimitzat amb baluards i fossats, però era un sistema defensiu obsolet: útil per al segle XVI però incapaç d'enfrontar-se amb les tècniques del segle XVIII. Els panys de muralla no comptaven amb contraguàrdies ni amb mitges llunes que poguessin impedir el foc directe contra les cortines. No hi havia un sistema de fortificació en profunditat i, per tant, res no impedia a l'artilleria atacant de batre directament cortines i baluards. Des d'aquest punt de vista, la defensa contra un exèrcit preparat esdevenia una temeritat, atès que el cinyell defensiu no podria resistir un atac en les formes més enllà de dos mesos.

Història militar de Catalunya (vol. 3). F.X. Hernández Cardona, p. 236

- Martí Zuviría també era conscient que les fortificacions de Barcelona no podrien resistir el setge. Busqueu en la novel·la quines altres deficiències, a més de les que es citen en aquest text, creu Zuviría que tenien les muralles de Barcelona.
- A quines raons atribueix Martí Zuviría el fet que no es milloressin les defenses de la ciutat?
- Imagineu-vos que sou l'enginyer militar Martí Zuviría i que l'any 1714 Villarroel us encarrega l'informe sobre les possibilitats de defensa de Barcelona, tenint en compte les tropes disponibles i la seva perícia militar i l'estat de les muralles. També podeu utilitzar els mapes que apareixen al llibre sobre les defenses reals de la ciutat i la fortificació ideal de la ciutat.

Any 1714

Informe sobre les muralles de la ciutat de Barcelona

- Creieu que si les fortificacions s'haguessin renovat el curs de la guerra hauria estat un altre? Raoneu la vostra resposta.

18. D'acord amb el que explica el llibre (p.338-341) i la informació que apareix en les pàgines que trobareu a continuació, expliqueu què era la Coronela.

Què era què al 1700	Organització militar. La Coronela	La Coronela de Barcelona
-------------------------------------	---	--

- Qui en formava part?
- Qui us sembla que comandava la Coronela? Per què?
- Quines companyies esmenta en Martí a la pàgina 340? Per què tenen aquests noms?
- Què cal fer amb aquests efectius abans d'entrar en combat? Fixeu-vos en el que se n'explica a la pàgina 349.
- Investigueu si hi ha algun paral·lelisme amb algun altre moment històric que hagi viscut Catalunya i especialment Barcelona.
- A més de la població en armes, d'on procedia la resta de tropes, segons els capítols 11 i 12 del llibre?

Gaspar Ferran, membre de la Companyia dels Argenters de la Coronela de Barcelona (1707). Biblioteca de Catalunya.
[Wikimedia Commons.](#)

Parlem-ne

Organitzeu la simulació d'una sessió de la Junta de Braços del 1713 a la classe per debatre les dues postures (submissió i insubmissió) i després feu-ne la votació corresponent.

Us podeu repartir els papers de manera que hi hagi representats de tots els braços i presentar els arguments en funció de la pertinença de cada parlamentari.

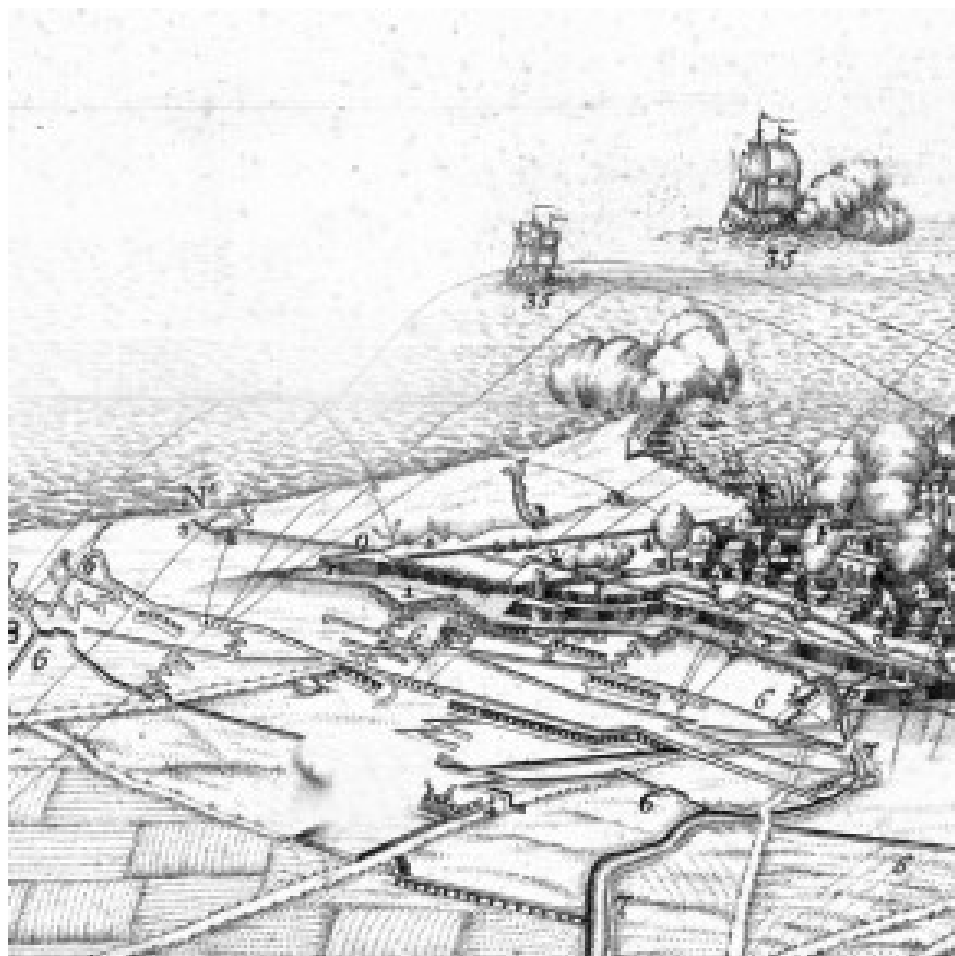
Podeu ampliar la informació que apareix al llibre amb l'[article](#) d'Eva Serra *El setge de Barcelona, la defensa dels drets catalans* (especialment els apartats "Junta de Braços" i el "Braç popular per la resistència").

Activitat final: la xocolatada en còmic

L'episodi de la xocolatada fora ciutat (p. 221-232) constitueix una narració amb entitat pròpia dins de la novel·la. A més de prefigurar l'organització de la defensa d'una plaça assetjada, fa palesa la gran afició que tenia la població barcelonina a aquest nou producte. Elaboreu un còmic inspirat en l'episodi. Us pot ajudar l'anàlisi del plafó de ceràmica [La xocolatada](#), del Museu de Ceràmica de Barcelona.

Per saber-ne més

- Podeu visitar el [Museu de la Xocolata](#) per conèixer la relació d'aquest producte amb la vida econòmica i social de la ciutat i per visitar un indret que va tenir un paper destacat en les darreres hores del setge de 1714.
- L'exposició [El món de 1714](#), del [MUHBA](#), ens ajudarà a comprendre la situació geopolítica del moment, més enllà de l'escenari europeu del conflicte. Podeu veure'n la presentació en aquest [vídeo](#).

El setge de Barcelona i el final de la guerra

El setge de Barcelona va començar el 25 de juliol de 1713 i es va allargar més d'un any, perquè la ciutat va presentar una resistència heroica. El duc de Pòpoli, que va utilitzar el bombardeig continu i indiscriminat com a estratègia per obligar la ciutat a capitular, va ser finalment destituït i substituït pel duc de Berwick, que va arribar amb un gran exèrcit i un tren d'artilleria i, quatre mesos més tard, va aconseguir expugnar la muralla i entrar a Barcelona el dia 11 de setembre de 1714, després de vèncer una resistència acarnissada. Durant l'any de setge, l'exèrcit filipista havia construït un cordó de setge i un sistema de trinxeres d'atac planificat per l'enginyer Verboom, el qual anys després va edificar la Ciutadella en els terrenys del barri de la Ribera, després d'haver obligat els seus habitants a enderrocar-se les cases.

Els bombardeigs van ser una de les causes del sofriment dels barcelonins. L'altra va ser la fam, que es va fer present a mesura que el bloqueig es va accentuar i els recursos de la ciutat s'anaven esgotant. Al principi els vaixells procedents de Sardenya i especialment de les Illes aconseguien proveir la ciutat d'aliments i de pólvora. En aquest sentit, les Illes van tenir un paper cabdal en la resistència de Barcelona fins a l'enduriment del bloqueig naval.

Mentre Barcelona resistia, els diputats van organitzar una expedició del braç militar a la rereguarda, comandada pel general Nebot i el diputat Berenguer, que va sortir de la ciutat l'agost de 1713 amb l'objectiu de revoltar les poblacions que ja estaven sota control borbònic i de reclutar voluntaris per atacar les tropes assetjants. L'expedició no va tenir èxit, per les represàlies violentes que aplicava l'exèrcit borbònic i per la mala planificació i les decisions poc encertades dels comandaments, que finalment van tornar a Barcelona i van deixar abandonats els voluntaris. En canvi, al final del mateix any moltes poblacions es van aixecar en una sèrie de revoltes, les *quinzenades*, contra la recaptació de l'impost de guerra borbònic, que es feia quinzenalment. La repressió contra aquests aixecaments també va ser duríssima, amb execucions sumàries i poblacions incendiades, com Sant Quintí de Mediona. Tanmateix, van continuar havent-hi partides de miquelets i algunes poblacions que resistien, com Cardona, defensada pel marquès de Poal, que va capitular quatre dies més tard que Barcelona.

Les gestions diplomàtiques van continuar fins al darrer moment. La mort de la reina Anna d'Anglaterra i la pujada al poder del partit *whig* van provocar un canvi d'actitud, favorable a la qüestió catalana, però va arribar tard, quan ja feia uns quants dies que Barcelona havia capitulat.

La capitulació de Barcelona va anar seguida de mesures de repressió cap als defensors de la ciutat, amb empresonaments i execucions. Molts dels que van lluitar van exiliar-se a altres territoris de l'imperi austríac, com Nàpols, Milà o Viena. Alguns dels exiliats van tornar el 1725, quan es va signar la pau de Viena, que va posar el punt final definitiu al conflicte.

Un cop Catalunya va estar sotmesa, les institucions van ser abolides i va començar la implantació del nou règim, centralitzat i absolutista. Els decrets de Nova Planta i la imposició de nous impostos com el cadastre van ser alguns dels instruments polítics de construcció d'aquest nou sistema polític. A escala europea, la guerra de Successió va canviar el dibuix del mapa d'Europa i va consagrar l'hegemonia comercial de les nacions del nord d'Europa i un nou equilibri polític, en el qual l'imperi espanyol perdia el paper de gran potència intercontinental que havia tingut.

Una ciutat contra dos imperis

Així doncs, el 25 de juliol del 1713, per fi, l'exèrcit borbònic, dirigit pel duc de Pòpoli, es va presentar davant de Barcelona.

p. 365

En aquest apartat estudiarem alguns dels fets que van passar entre l'arribada de l'exèrcit assetjant que comanava el duc de Pòpoli, el dia 25 de juliol de 1713, i el moment en què Pòpoli va ser rellevat per Berwick.

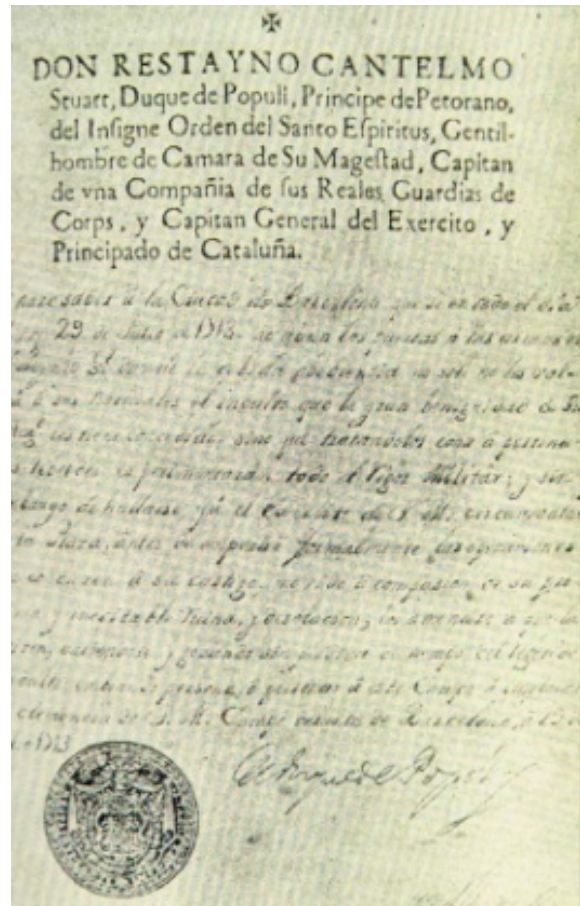
1. En els primers capítols d'aquesta part de la novel·la s'explica com van ser els primers moments del setge i quina va ser l'actitud dels barcelonins i dels seus assetjadors. Relacioneu la manera com ho expliquen alguns historiadors amb els fets que s'expliquen a la novel·la.

<p>Pòpoli pensava que Barcelona es rendiria a la vista de les seves forces. El que es va trobar, però, van ser uns defensors molt proactius que no paraven de fer sortides i que des del primer dia van fustigar les seves tropes.</p> <p>F.X. Hernández</p>	
<p>El compàs d'espera del duc de Pòpoli, sempre partidari de l'extermini i el saqueig, va ser cruent a tot Catalunya, i és en aquests moments que (...) el terrorisme militar de Pòpoli imposà la guerra cruenta en ambdós bàndols.</p> <p>Eva Serra</p>	
<p>Estava clar que caldria un bloqueig rigorós. L'enginyer Joris Pròsper de Verboom va dirigir les obres de construcció del cordó del setge que s'havia d'estendre des dels aiguamolls propers al Besòs fins al darrere de Montjuïc.</p> <p>F.X. Hernández</p>	

2. Investiguem quines van ser les accions que va emprendre Pòpoli:

- Esbrineu qui va ser el [duc de Pòpoli](#) i què se'n diu, i comenteu si el personatge que pinta la novel·la és coherent amb la informació que heu trobat.
- La novel·la explica que Pòpoli va enviar uns emissaris exigint la rendició a discreció, i que la ciutat va respondre amb la resolució de resistir.

- Llegiu la [carta manuscrita](#) de Pòpoli ajudant-vos de la transcripció i comenteu què us crida l'atenció d'aquest document.
- Compareu-la amb la resposta de la ciutat, tal com la cita la novel·la a les pàgines 372-373.
- En quina data estan signades les cartes? La datació és coherent amb la narració dels fets que es fa a la novel·la? Per què?
- En totes dues cartes se cita el rei. A quin rei es refereixen en cada cas?
- Per què en la carta que llegeix Martí Zuviría es parla d'amenaçes?
- Quina és la reacció del comandament borbònic davant de la resposta de la ciutat al seu ultimàtum?
- Comenteu amb quins arguments de fons justifica la seva postura cada bàndol en aquests escrits.
- Reelaboreu les dues missives en un registre actual i entenedor, com si les llegissin dos personatges de l'actualitat.

Font: [WikimediaCommons](#)

- Ben aviat, el duc de Pòpoli comença els treballs d'enginyeria militar:

Immediatament van començar a construir un cordó militar (...). Es tractava d'aïllar la ciutat fins que els enginyers haguessin dissenyat la seva Trinxera d'Atac.

p. 367

- Compareu el plànol de les pàgines 368 i 369 del llibre amb un plànol de l'època i amb el [plànol actual](#) de Barcelona:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plan_siege_barcelone_1714.jpg

- A partir d'aquesta comparació, ubiqueu, en el plànol actual de Barcelona:
 - El cordó militar.
 - Els campaments borbònics.
 - Els edificis del Pla de Barcelona que hi apareixen.
 - Els baluards i les portes d'entrada.
 - La zona humida.

- Al mapa hi figuren alguns edificis: Can Safont de Montjuïc, Santa Madrona de Montjuïc, Mas Guinardó, Castell de Montjuïc. Esbrineu:
 - Quina era la seva ubicació exacta i si encara existeixen aquests edificis.
 - Si n'hi ha imatges, actuals o antigues.
 - Quin paper van tenir en el setge.
 - Quins altres edificis i indrets dels barris extramurs van ser escenari de fets relacionats amb el setge.
 - Podeu consultar la pàgina del Tricentenari [Geografia 1714. Fora muralles](#).

- 3. Investiguem què passava a la resta del Principat mentre Barcelona patia el setge:

Per les notícies que ens arribaven de l'exterior, sempre escasses i fragmentàries, a la resta de Catalunya tenien lloc combats molt més cruents que a la mateixa Barcelona assetjada.

p. 377

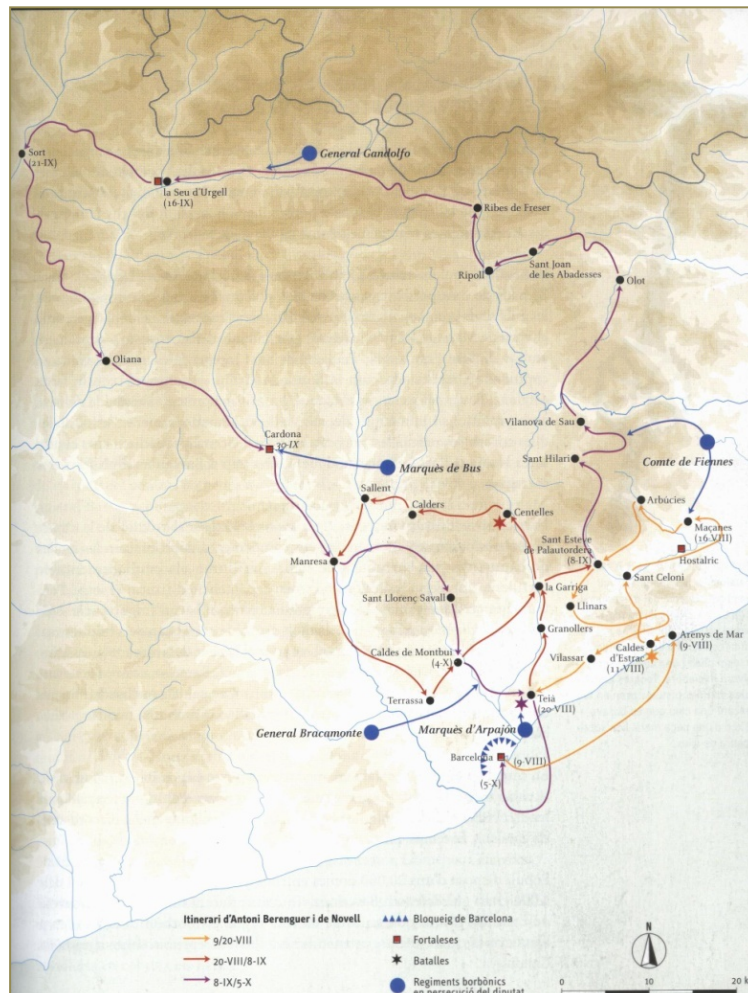
Mentre Barcelona era assetjada, arreu del Principat començava la repressió borbònica per sotmetre el país, perquè hi havia poblacions rebels i grups armats que continuaven la lluita.

- Trieu un d'aquests llocs i esbrineu quins fets hi van passar: Manresa, Torredembarra, Talamanca, la Gleva, Castellciutat.
- Podeu consultar el [llibre Catalunya, 1714](#).
- Cardona va tenir un paper molt destacat en la guerra. Visiteu la [pàgina](#) commemorativa dels fets i feu un resum dels fets de guerra que van tenir lloc en aquesta vila. També podeu veure aquest [vídeo](#).
- Intenteu esbrinar quina opció va prendre la població on viviu: resistir, acomodar-se, posar-se de part dels vencedors o mantenir la indefinició fins que van començar les represàlies?
- Investigueu en quina part del territori operaven les partides de miquelets comanades per aquests personatges:

NOM DEL MIQUELET	TERRITORI ON OPERAVA
Ermengol Amill	
Antoni i Manuel Desvalls	
Josep Moragues	
Francesc Busquets i Pere Brichfeus	

- Esbrineu qui era [Bac de Roda](#) i quina va ser l'actuació de l'exèrcit borbònic amb aquest personatge.
 - Alguns dels episodis de repressió més sagnant van tenir a veure amb la *revolta de les quinzenades*. Esbrineu per què va rebre aquest nom, on va esclatar i quan, qui eren els revoltats i quina va ser la resposta de les autoritats borbòniques.
 - En trobareu informació a la pàgina de Viquipèdia sobre el [Combat d'Arbúcies](#) o bé a la pàgina 11 de la [Revista d'Igualada](#) (núm. 44).
 - Si haguéssiu de resumir què passava al Principat mentre començava el setge de Barcelona, què destacaríeu de tots els fets que heu analitzat?
4. Per tal de trencar el setge, s'organitza una expedició a la rereguarda. Els capítols 2, 3 i 4 ens expliquen l'expedició del braç militar, comanada pel diputat Antoni de Berenguer.
- Expliqueu quin era l'objectiu de l'expedició.
 - Reconstruiu els fets a partir d'explicacions sobre alguns dels membres de l'expedició: [Rafael Nebot](#), [Sebastià Dalmau](#) i [Ermengol Amill](#).

- Expliqueu l'itinerari a partir del mapa.
- La decisió de Berenguer va ser molt controvertida i va provocar el seu judici i empresonament. Expliqueu en què va consistir i quins devien ser els motius per a aquesta actuació insòlita.
- Valoreu els resultats de l'expedició pel que fa a l'objectiu que tenia, la situació dels voluntaris reclutats, les poblacions per on va passar i el curs del setge.
- Aquest episodi també serveix per mostrar la relació entre els personatges que representen els diferents estaments socials (pendons vermells, miquelets...) i quina actitud, en funció d'aquesta procedència social, tenen davant el conflicte. Feu un mapa conceptual on es mostri com es vinculen entre ells els personatges. Utilitzeu recursos gràfics per indicar a quina classe social pertanyien i quina era la seva posició davant del conflicte.

Font: Sàpiens. *La Guerra de Successió dia a dia 1713-1714*. Pàg. 19.

Darrere el cordó borbònic

A Bazoches un setge tan llarg s'entenia com un fracàs. En Pòpoli ens hauria hagut d'escombrar en una setmana i allà seguïem, sense que s'atrevís a obrir trinxera.

p.428.

El setge de Barcelona va durar més d'un any. Malgrat la seva estratègia de terrorisme militar, el duc de Pòpoli no va aconseguir rendir la ciutat i va haver de ser substituït per Berwick.

5. El duc de Pòpoli, conscient del fracàs del setge fins aleshores, va optar per bombardejar massivament la ciutat.
 - A les pàgines 431-435 del llibre es parla dels bombardeigs sobre Barcelona. Què se'n diu?

Dates dels bombardeigs:

Nombre de bombes:

Proporció segons la població:

Llocs on van caure:

Danys que van causar:

Altres informacions:

- Què penseu que pretenia aconseguir Pòpoli amb aquests bombardeigs?
- A què creieu que es refereix l'expressió "terrorisme militar" que apareix a la pàgina 431? Relacioneu aquesta expressió amb el contingut de l'escrit que apareix a les pàgines 464-465 sobre les directrius a l'exèrcit borbònic del tracte que ha de rebre la ciutat.
- A les pàgines 432-433 es descriu com era el campament que van muntar a la platja els barcelonins per lliurar-se de les bombes. Mireu aquesta imatge d'un camp de refugiats sirians al nord de l'Iraq i digueu quines diferències i quines semblances trobeu amb el campament que es descriu a la novel·la.

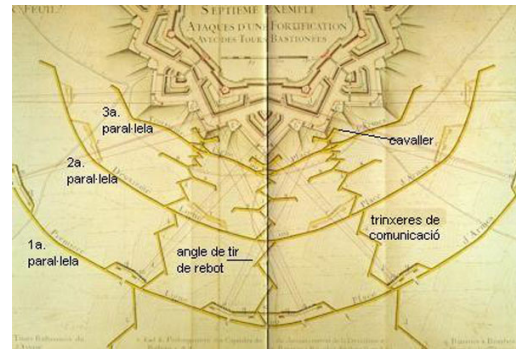

[Font: Ara.cat](#)

- Fixeu-vos en la coberta del llibre: representa un bombardeig sobre Barcelona. Descriviu què hi veieu i, tenint en compte el que heu esbrinat sobre el tema, valoreu per què s'ha triat aquesta làmina de l'època com a coberta del llibre.

6. Martí Zuviría, durant l'estada al campament borbònic, ajuda Verboom a dissenyar la trinxera d'atac.

- Fixeu-vos en aquesta làmina i comenteu en què consisteix una trinxera d'atac.
- A la pàgina 456 es diu en quin punt s'obrirà la trinxera d'atac. En la pàgina 474, en Dupuy Vauban i en Verboom discuteixen sobre la validesa d'aquesta decisió:

Font: [Wikimedia Commons](#)

- En quin punt es va decidir obrir la trinxera d'atac?
- Quins eren els arguments a favor?
- Quins eren els arguments en contra?
- Què li va permetre a Verboom conèixer els punts febles de la muralla de Barcelona? Si rellegiu la pàgina 300 us ajudarà a respondre aquesta pregunta.

7. D'acord amb la imatge anterior, situeu cada lletra en el lloc corresponent d'aquest gravat del setge fet per Jacques Rigaud, que trobareu a l'annex 3 (es pot situar cada lletra més d'una vegada). Si no coneixeu el significat d'alguna paraula, la podeu buscar al diccionari.

Font: [Wikimedia Commons](#)

- A. Part interna de la trinxera.
- B. Part exterior de la trinxera.
- C. Secció lateral de la trinxera.
- D. Sapadors que amplien la fondària i l'amplada de la trinxera.
- E. Obrers transportant la terra extreta de l'excavació de la trinxera, que servirà per omplir les feixines i, quan siguin plenes, per disposar un talús defensiu davant de la trinxera.
- F. Soldat protegit per la trinxera.

- G. Barrera portàtil que protegeix el sapador dels trets d'artilleria del assetjats.
- H. Elements de protecció: Feixines.
- I. Elements de protecció: Talús de terra extreta de la trinxera.
- J. Primera paral·lela.
- K. Segona paral·lela.
- L. Tercera paral·lela.
- M. Infanteria protegint la construcció de la trinxera.

8. Mentre avançava la construcció de la trinxera d'atac, els defensors de Barcelona prenen diverses iniciatives:
- Amb quina acció militar els assetjats van intentar obstaculitzar la construcció de les paral·leles borbòniques?
 - Quin objectiu penseu que tenien els atacs fora de la muralla?
 - En quins moments de la construcció de la trinxera són més vulnerables els obrers que les fan?
 - Segons Martí Zuviría, quin és el millor moment per atacar una trinxera en construcció? S'aprofita aquest moment en la novel·la? Per què?
9. Durant el setge se celebraven consells militars, com el que s'esmenta a la pàgina 435 del llibre.
- [Llegiu](#) la informació que es té sobre un d'aquests consells, celebrat el dia 1 de setembre de 1714. Imagineu-vos que hi éreu i feu-ne un resum per explicar-lo a una de les persones convocades que no hi van poder assistir.
 - Fixeu-vos en la làmina, que representa el consell de guerra del dia 1 de setembre, i comenteu-ne els detalls que us cridin més l'atenció:

[Font: WikimediaCommons](#)

10. Berwick replanteja l'estratègia militar seguida fins aleshores pel duc de Pòpoli, seguint directrius de Felip V i de Lluís XIV. Esbrinem en què van consistir aquests canvis:
- A la pàgina 464 hi ha una transcripció d'un document que Felip V va adreçar a Berwick amb les directrius per al final del setge.
 - Comenteu quines són aquestes directrius.

- Feu una cerca a Internet per esbrinar si aquesta transcripció és literal i a quin document pertany.
- Quina decisió va prendre Berwick sobre la manera de continuar l'atac a Barcelona?
- De quina manera va canviar aquesta decisió la manera com s'havien plantejat la guerra els dos bàndols fins a aquell moment?
- Llegiu l'explicació que fa un historiador sobre la situació al setge de Barcelona els primers dies de setembre i feu les activitats que trobareu a continuació.

A principis de setembre, l'assalt estava madur, però el govern català –assumit pel Consell de Cent barceloní des del febrer de 1714, atesa la incapacitat de la Generalitat per complir les seves funcions– estava disposat a exhaurir totes les possibilitats. [1] El dia 3, Berwick va proposar converses per formalitzar la rendició de la ciutat, però la invitació fou rebutjada. [2] De resultes, Villarroel va dimitir perquè entenia que la situació era insostenible des del punt de vista militar. [3] La pluja de començament de setembre va aturar, però, l'atac final.

Tot Europa tenia la mirada fixada en Barcelona; la vergonya i la mala consciència feia que milers d'uropeus esperessin el miracle. La petita nació que havia desafiat les grans potències del món i que havia protagonitzat una epopeia inversemblant mereixia sobreviure.

Hernández, X., *Història militar de Catalunya*, volum 3, p. 247

- Localitzeu les pàgines del llibre on s'expliquen els fets que es relacionen amb cada una de les frases marcades amb un número:
 - [1]:
 - [2]:
 - [3]:
- Per què els europeus tenien mala consciència respecte del que estava succeint a Barcelona?
- Busqueu al diccionari els termes epopeia i èpic. En quin sentit creieu que es pot dir que Barcelona va protagonitzar una epopeia durant el setge? Quins en serien els herois?
- Creieu que és possible que Sánchez Piñol consultés aquest text de l'historiador F.X. Hernández per escriure la seva novel·la? Raoneu la vostra resposta.

11. La resistència pretenia guanyar temps mentre la diplomàcia intentava recuperar l'ajut internacional, que podia arribar si es produïa un canvi en la situació política:

I durant aquest temps el nostre diminut univers podia girar sobre el seu eix. Qui ho sabia? Potser es moriria un rei, una reina; un canvi d'aliances, el que fos.

p. 455

- Quines possibilitats hi havia que es donessin aquests canvis?

- D'acord amb el que s'explica a la pàgina 487, per què els catalans pensaven que la mort de la reina Anna d'Anglaterra els podia afavorir?
- Un altre escenari que hauria propiciat un desenllaç més favorable hauria estat que Berwick hagués aconseguit el tron d'Anglaterra. Cerqueu informació sobre el seu llinatge i el de la reina Anna d'Anglaterra i comenteu si realment hi tenia opció i per què no se'l va considerar.

12. A l'inici del capítol 6, la novel·la anticipa la construcció de la Ciutadella, un any després d'acabat el setge. En aquesta activitat ampliarem el que en diu:

- [Informe-vos](#) sobre [què va implicar](#) la construcció de la Ciutadella i feu-ne un resum, a partir del guió següent:

Quin era l'objectiu d'aquesta edificació:

On es va edificar:

Quines implicacions va tenir per a la població:

On va anar a parar la gent desplaçada:

Què hi ha actualment al lloc on era:

Els últims dies

De seguida que vaig tornar a Barcelona vaig poder constatar fins a quin punt s'havien degradat les coses durant la meva absència.

p. 493

La vida en una ciutat assetjada era duríssima, i el patiment de la població s'anava incrementant a mesura que passava el temps i el setge s'intensificava. Malgrat la resistència heroica de la població barcelonina, l'11 de setembre de 1714 la ciutat va capitular.

En aquest apartat estudiarem com van ser aquests últims dies.

13. Investigueu com era la vida durant un setge i valoreu si el que en diu Martí Zuviría a la novel·la respon a la realitat.

- Podeu partir d'aquest [vídeo](#), on l'historiador Agustí Alcoberro explica com van ser els darrers mesos de setge.
- Analitzeu les calamitats que patia la població i contraposeu-les amb els recursos que tenien els ciutadans per afrontar-les. Ho podeu fer a partir de fragments de la novel·la, relacionant-los amb el vídeo i amb els textos següents, i organitzant-los en el quadre.

El bloqueig per mar fa que no arribin els vaixells de socors procedents de les illes Balears i a la ciutat es nota la manca de queviures. La gana s'estén i afecta pràcticament tothom. Els animals domèstics –i d'altres que no ho són– desapareixen. Res no pot impedir el contagi per tifus i disenteria.

Les dones i els nens es dediquen a tota mena de tasques: transportar ferits, intentar apagar els incendis, construir barricades, enterrar els morts, portar aigua a la primera línia de foc per hidratar els soldats i refredar els fusells.

Fragments de *La Guerra de Successió dia a dia* (SÀPIENS)

Un bombardeig indiscriminat contra les cases i la població produïa, a més de la por, un sentiment d'impotència i d'indefensió en els ciutadans. Els projectils de l'enemic causaven gran terror per les pèrdues humanes, però també pels enderrocats d'edificis. En els punts on queien més projectils, la destrucció es propagava de casa en casa, pels incendis o perquè la casa s'ensorrava quan queia la del costat. Els robatoris a les cases malmeses per les bombes eren habituals durant el setge, cosa lògica en un moment de confusió, en el qual les cases mig ensorrades mostraven les seves riqueses a tothom.

Algunes de les repercussions econòmiques d'un setge tenen a veure amb la interrupció de la producció i del comerç. En el bombardeig de 1697 es van destruir molts equipaments industrials dels gremis vinculats al tèxtil, que tenien els telers en un dels barris més afectats per les bombes. Però els que més patiren les conseqüències del setge van ser els propietaris modestos, que no tenien capacitat econòmica per a la reconstrucció. Van haver de vendre's la casa i passar a ser llogaters, hipotecar-la o endeutar-se per fer front a la despesa. Això va provocar un procés de concentració de la riquesa, perquè moltes propietats passaven a mans dels més adinerats. Amb la gran quantitat d'enderrocats i la urgència de la reconstrucció, els preus de la construcció es van disparar i va augmentar molt el salari de mestres de cases i de fusters.

A partir d'Albert Garcia Espuche, *Barcelona entre dues guerres*.

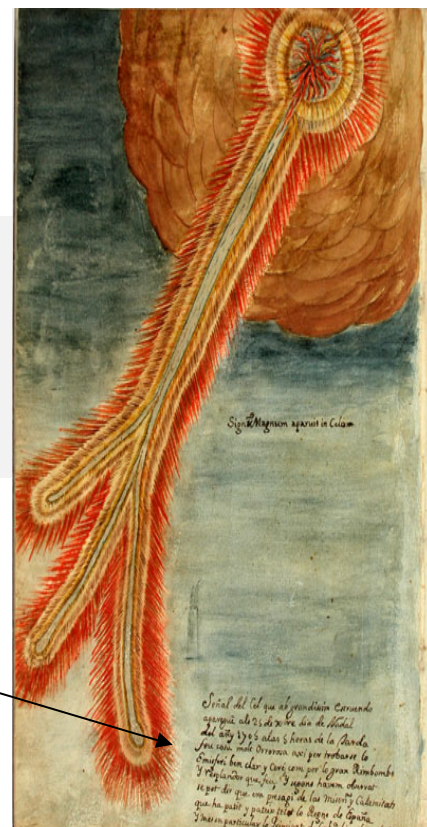
PROBLEMA	QUÈ EL CAUSAVA?	QUINES CONSEQÜÈNCIES TENIA?	QUINS RECURSOS TENIEN ELS CIUTADANS PER SORTIR-SE'N?	COM L'ESMENTA EL LLIBRE?
TERROR				
INFLACIÓ				
FAM				
MALALTIES				
DESTRUCCIÓ D'EDIFICIS				
...				

- A mesura que avançava el setge, el pànic i el desànim de la població exacerbava la religiositat i la superstició, fins a arribar a nivells de fanatisme.
 - Fixeu-vos en la imatge, que correspon a un fenomen que es va observar l'any 1705, en plena guerra.

TEXT:

Signum Magnum aparuit in Catalonia

Señal del Cel que ab grandissim estruendo aparegué al 25 de desembre dia de Nadal del any 1705 alas 5 horas de la tarda. Fou cosa molt orrorosa, així per trobarse lo Emisferi ben clar i cerè, com per lo gran Rimbombo y resplandor que feu. Y segons havem observat se pot dir que era presagi de los Malsons y Calamitats que ha patit y patirà lo Regne particular lo Principat de Cat^a...

Font: MHCAT

- Quin fenomen natural penseu que descriuen la imatge i l'escrit?
- Relacioneu el text que acompanya la imatge amb aquesta dita popular: "Senyals al cel, penes a la terra".
- Amb quins fets del 1705 o 1706 devien relacionar el fenomen?
- A la pàgina 507 s'esmenta la "Instrucció directòria per templar lo rigor de la justícia divina". Feu una cerca per confirmar que el document va ser publicat realment i comenteu cadascuna de les propostes que feia per intentar resoldre el setge per la via religiosa, seguint aquest esquema:

A QUÈ ES REFEREIX?	QUÈ N'OPINA MARTÍ ZUVIRÍA?

- Recordeu que en la segona part de la novel·la s'esmenten algunes manifestacions de religiositat popular relacionades amb la guerra:

Les manifestacions religioses sempre han sigut una bona forma d'alleujament de la impotència. Els carrers es van omplir de professons demanant la salvació de la ciutat. Eren una tabarra, nit i dia donant la llauna sota la finestra.

p. 312

- Rellegiu les pàgines 312 i 313 i comenteu què s'explica en aquest fragment en relació amb la religiositat popular i quina opinió en té Zuviría.
- Justifiqueu la lògica d'aquests comportaments en el context de l'època.
- L'estendard de Santa Eulàlia era un dels símbols de la ciutat que més devoció despertava i, per tant, reforçava la moral de la població. Cerqueu-ne [informació](#) i comenteu:
 - Les causes de la devoció a aquesta santa i l'origen de l'estendard.
 - El paper que va tenir els darrers dies del setge, a partir del que n'explica la novel·la a les pàgines 575 i 576 i del [vídeo](#) d'Alcoberro.
 - Què se'n va fer després de la capitulació de la ciutat, segons el que diu la pàgina 586.
- Zuviría porta l'Amelis a enterrar al Fossar de les Moreres, una de les dues fosses comunes que hi havia a la ciutat:

– És dels nostres?

El govern havia donat instruccions de no violar terra sagrat amb cadàvers borbònics.

p. 580

El Fossar de les Moreres

. Foto: F.Böhringer(2008).Viquipèdia.

- [Esbrineu](#) on és el Fossar de les Moreres i què hi ha actualment en aquest indret.
- [Llegiu](#) el poema d'en Pitarra, que va donar origen a aquesta tradició, i expliqueu el fet que narra.

14. Quan Martí torna a Barcelona, a principis d'agost de 1714, queda poc més d'un mes per a l'assalt final. Ampliem el que sabem dels últims esdeveniments.

- A les pàgines 494-496 la novel·la ens descriu les obres de construcció d'una **travessera**, també anomenada **cortadura**. Esbrineu què és, quina utilitat defensiva tenia i quin impacte tenia en una ciutat. Contrasteu el que en diu Alcoberro en el [vídeo](#) amb el que n'explica el llibre.
- Analitzeu les làmines de l'atac al baluard de Santa Clara (pàgines 512-517). Us podeu repartir la feina, de manera que cada grup n'analitzi una, i a continuació haureu de comentar-les conjuntament.
 - Descriviu els elements de la ciutat i les tasques militars que hi identifiqueu.
 - Comenteu les semblances i diferències entre les tres làmines: són fetes des del mateix punt de vista? Quins elements han canviat?
 - Poseu un títol a cadascuna de les làmines per tal que s'entengui clarament la seqüència temporal que representen.
 - Aquestes imatges formen part d'una sèrie numerada de 6 làmines que es va publicar a París al 1732. Podeu ampliar la comparació a tot el conjunt, a la [Cartoteca Digital de Catalunya](#).
- La batalla pel baluard de Santa Clara va significar una victòria per als defensors de la ciutat, però el gran nombre de baixes va precipitar el resultat final del setge.
 - Compareu el que en diu el llibre a les pàgines 531-541 amb la narració que en fa el [Museu Virtual](#), i a partir d'aquestes informacions, feu la vostra explicació del curs de la batalla. Podeu fer servir plànols com els de les pàgines 537 i 538.
 - A partir d'aquesta derrota, Berwick modifica la seva estratègia. Expliqueu en què consisteix aquest canvi a partir del que se'n diu a la pàgina 546.
- Expliqueu l'actitud del general Villarroel dels darrers dies:
 - Per què renuncia al comandament de la defensa?
 - Fixeu-vos en aquest [tuit](#) fictici de Rafel Casanova sobre el resultat del consell de guerra del 4 de setembre. Què hauria piulat Villarroel?

- Llegiu la [cronologia](#) dels fets del dia 11 de setembre i expliqueu-los com ho hauria fet un corresponsal de guerra. Podeu consultar també el que en diu la pàgina de l'Ajuntament: [Què va passar exactament l'11 de setembre?](#)

15. La novel·la esmenta el paper dels artillers mallorquins. L'illa de Mallorca va resistir fins al 4 de juliol del 1715.

- Esbrineu el paper de les Illes en la resistència de Barcelona. Podeu consultar les entrades de la Viquipèdia: [Guerra de Successió espanyola a les Illes Balears](#) i [Menorca sota domini britànic](#).
- Completeu aquest quadre sobre el curs de la guerra a les Illes i el resultat final.

Mallorca	
Menorca	
Eivissa	

- L'Alguer també va proporcionar ajut a la Barcelona assetjada durant la guerra.
 - Localitzeu en aquests documents de quin tipus d'ajut es parla i qui el va concedir ⁸:

Arxiu Capitular, *Idem*, f. 148r.

Señor mio: En respuesta de la de V.S. de 28 del cerca pasado, en que despues de ponderada la suma estrechez de ese Illustre Cabildo ofreze para el socorro de los sitiados Barzelonezes sinquenta escudos; de lo que despues de dar a V.S. repetidas gracias por ese nuevo servicio, debo prevenir a V.S. que podrá V.S. entregarlos al Governador de esa plaza quien tiene la incumbencia de rezibirlos.

Dios guarde a V.S. m. a. Caller y Agost 3 de 1714

Servidor de V.S.
El conde de la Atalaya

Arzopreste y Cabildo de la Santa Iglesia de Alguer.

III.

Arxiu Capitular, *Giunte Capitolari*, IV, f. 175v.

Conferiment de 50 estarells de forment fets per lo Capítol per socórrer als Catalans.

Convocat y congregat Capítol a so de campana ut moris en la sacristia de esta Cathedral per lo Molt Reverent Arxipreste Mano, hont han intervingut los Molt Reverents Ardiaca Salis, y Canonges Solinas, Mano, Melis, Manca, Fabris, Novoli, Zemin, Bosquets, Desini y Manca Salvañolo, dit Arxipreste té proposat que havia vingut lletra del Señor Virrey en que demanava fos Sa S. * servit dar per via de llimosna, una porció de forments o altres effectes per socorro de los catalans en lo penós siti que se tróban gia tants mesos dels francesos y armas del Duque de Anyou, en que interessa uniformement aquest Regne, per lo perill de que, acabat aquell siti, no vingan a offendrenos, y en cas patíssim la matexa necessitat voldríam nos socorrissin, y lo acte de llimosna ésser propi per

lo estat de Ecclesiástich y que regulat a la probressa de las Prebendas y distribuciones y anys calamitosos podrian offerir fins 50 estarells de forment, regulantlo a proporció conforme la possibilitat de cadahú, a que tots vingueren a bé y se fes llista fermada de tots y los que no volguessen se compellin. de quibus

Els Arxipreste y Cabildo de Alguer
Spano notarius et secretarius

IV.

Arxiu Capitular, *Idem*, f. 176r.

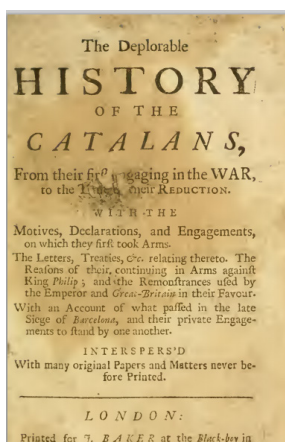
Lista que sale del Archivo de lo que cada Capitular puede offerir por llimosna en el socorro de la urgencia en que se halla Barcelona conforme al pedimiento del Señor Virrey

Archipreste	2 esta. (!)
Arceedian	2 esta.
Dean	9 esta. y medio
Bortigaly	5 esta.
Macomer	4 esta. y medio
Orany	9 esta. y medio
Silanos	4 esta.
Orotelly	3 esta. y medio
El de San Quirigo de Erula	1 esta. y medio
Seis Canonigos de silla	3 esta.
Siete beneficiados de toda distribucion	3 esta. y medio
Otros siete Beneficiados de extra	2 esta.
	<hr/>
	50 esta.

(!) = Estarells

Parlem-ne

Representeu una sessió del Parlament anglès per discutir l'actitud d'Anglaterra en el *cas dels catalans*.

Font: [Wikimedia Commons](#)

- Abans, amplieu la informació sobre els debats que hi va haver a Anglaterra i els arguments que aportaven els partidaris de totes dues posicions. Relacioneu-ho amb el que heu après sobre la situació de la guerra i els canvis polítics interns a Anglaterra.

43. Podeu consultar què se'n diu al [Museu Virtual de la Guerra de Successió](#).

- Prepareu la representació organitzant-vos en dos grups: un representarà els parlamentaris *tories* i l'altre els *whigs*. També hi ha d'haver algú de vosaltres que representi els diplomàtics catalans i algú que representi el rei. Finalment, heu de nomenar un moderador.

⁸Font: Antoni NUGHES. (1990). 1714. *En ajut dels catalans 50 escuts i 25 quintars de forment*, dins la revista "L'Alguer", a. III, n. 11, pp.15-16.

Activitat final: reportatge sobre les guerres

Elaboreu un reportatge, en format escrit o bé audiovisual, sobre l'evolució de les guerres, des de l'Edat Antiga a l'actualitat. Hi heu d'esmentar

- Algunes de les guerres històriques més importants.
- L'evolució de l'armament i de l'enginyeria militar.
- El panorama actual.
- Les repercussions de les guerres.

Per saber-ne més

- Els treballs arqueològics efectuats a l'antic mercat del Born han destapat una part del barri de la Ribera en un estat òptim de conservació. Us recomanem que visiteu el jaciment, convertit ara en [El Born Centre Cultural](#).
- Val la pena visitar els altres escenaris de la guerra de Successió a Catalunya. El llibre [Catalunya 1714](#) de Francesc Serra, editat per l'Agència Catalana del Turisme, és una bona guia de viatge.

VICTUS

BARCELONA 1714

Repressió i exili

1. El que estava llegint en aquell paper, en aquell diminut tros de paper, era el pitjor del gènere humà. I no perquè fos ple d'insídies sobre l'enemic, no. El temps va demostrar que contenia una cosa molt més terrible.

El més diabòlic va ser que uns quants anys després aquell paperet es va convertir en realitat, però aplicat a Catalunya i a una escala bíblica.

p. 258

Un cop Barcelona va capitular –i Cardona poc temps després–, els vencedors començaren a executar una repressió de gran abast, que tenia com a objectiu castigar els resistents, fer desaparèixer els darrers focus de resistència i destruir les institucions d'autogovern catalanes per substituir-les per una estructura política centralitzada i basada en l'autoritat del rei.

2. A les pàgines 257-258, la novel·la anticipa en què va consistir la repressió borbònica al territori català. Rellegiu aquest fragment, classifiqueu els fets repressius que s'hi esmenten i cerqueu-ne [evidències](#).

- A continuació, completeu el quadre amb altres informacions que no s'esmenten en la novel·la.

VIOLÈNCIA FÍSICA	HUMILIACIÓ	REPRESSIÓ MILITAR	ALTRES
			
			

- Amplieu el que diu el llibre sobre el destí que van tenir els personatges històrics que s'hi esmenten:

PERSONATGE	MORT, PRESÓ O EXILI?	DADES RELLEVANTS QUE PODEM AFEGIR AL QUE N'EXPLICA EL LLIBRE
Villarroel		
Casanova		
Moragues		
Berwick		
Pòpoli		
Castellví		
Dalmau		
Antoni Desvalls		
Zuviría		

3. Molts d'aquests personatges, com Martí Zuviría, van exiliar-se a Viena.
 - Per què penseu que van anar a parar allà?
 - A què es van dedicar?
 - De què vivien?
 - En queda algun vestigi?
 - A quins altres territoris van anar a parar exiliats?
 - Coneixem el destí d'aquests exiliats perquè hi ha documents que en parlen.

- Fixant-vos en l'exemple, analitzeu quina informació sobre els exiliats austriacistes ens dóna aquest document⁹:

<p>[Viena, 12 de maig de 1716]</p> <p><i>Ordre que els exiliats que són a Viena sense autorització reial marxin a altres estats de l'emperador.</i></p> <p>Como el principal fin de las providencias generales acordadas en los alimentos de los españoles que han seguido mi real persona y causa, y el averles consignado sus respectivas pensiones en Nápoles, Milán y otras partes fue el de evitarles la incomodidad de sus recursos a mi Corte, y en su asistencia en aquéllos mis dominios prevenir el daño que a ellos podía resultar en la extracción de la moneda y alteración de los cambios si pasasen a vivir fuera de ellos. Avida experiencia de la confusión que producen las instancias de muchos que han venido a la Corte, o residen en ella sin preceder real permiso mío (...) tengo a bien mandar por punto preziso e indispensable que todos los ya providenciados y que no tuvieren actual servicio en esta Corte o en los exércitos de Ungría, o no presentaren mi real permiso para aver venido y detenerse en élla, deban inmediatamente conferirse en Nápoles, Milán, Flandes o Cerdeña.</p> <p>(...)</p> <p>Viena y Mayo 12 de 1716. Al Consejo de España.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Cobraven una pensió del govern austríac</i></p>
---	--

- La revista digital Vilaweb del 20-3-2014 va dedicar un [article](#) de caire biogràfic a la vida de Josep Ribas, fill d'un exiliat austriacista català.
 - Comenteu quina informació ens dóna l'article sobre els exiliats austriacistes catalans després de 1714.
 - Consulteu en un atlas històric l'evolució de l'imperi austríac durant el segle XVIII i digueu, d'acord amb aquesta evolució, en quins altres conflictes es devien veure involucrats els militars exiliats.
 - Comenteu per què s'ha publicat aquest article, basat en un fet que no és d'actualitat, el 20 de març: amb quins esdeveniments recents el podem relacionar?

4. [Cerqueu](#) informació sobre l'estructuració del nou estat borbònic al Principat:

- Completeu el quadre per dibuixar l'estructuració política i administrativa que es va imposar en substitució del sistema polític català.

⁹Citat a ALCOBERRO, A. (2002). [L'exili austriacista](#) (vol. II). Barcelona: Fundació Noguera.

	DESCRIPCIÓ	ÀMBIT D'INCIDÈNCIA	ANY DE PROMULGACIÓ	CONSEQÜÈNCIES DE LA IMPLANTACIÓ
Decrets de Nova Planta				
Real Audiencia				
Corregiments				
Cadastr				

- Esbrineu a Internet la font d'aquests textos i comenteu, a partir del que s'hi diu, quines accions es van emprendre per fer desaparèixer el català de la vida pública. Podeu ampliar informació en aquest [article](#) de Sàpiens.

Se pondrá el mayor cuidado en introducir la lengua castellana, a cuyo fin dará las instrucciones y providencias más templadas y disimuladas de manera que se consiga el efecto sin que se note el cuidado.

Son apasionados a su patria con tal exceso que les hace trastornar el uso de la razón y solamente hablan en su lengua nativa.

Que en la Real Audiencia y ante los corregidores se sigan los pleitos en lengua castellana, y ante los demás tribunales inferiores se permita por ahora el uso de la catalana, hasta que los escribanos se vayan instruyendo en el uso de la castellana (...) mandando V.M. al mismo tiempo que en las escuelas de primeras letras no se permitan libros en lengua catalana, escribir ni hablar en ella dentro de las escuelas, y que la doctrina cristiana sea y la aprendan en castellano (...)

5. Malgrat la situació de terra ocupada que es vivia a Catalunya, al territori es van mantenir atacs de partides armades que encara resistien. Els fets més importants de la guerrilla els va protagonitzar el 1719 un guerriller anomenat Carrasclat.
 - Investigueu qui va ser Carrasclat i cerqueu en un atlas històric quin context polític hi havia el 1729 que potenciés aquest esclat guerriller.
6. L'any 1725 es va signar la Pau de Viena, que va significar el punt final definitiu a l'enfrontament entre la monarquia espanyola i l'imperi austríac. [Esbrineu](#) què es va pactar i quines conseqüències va tenir per als exiliats i els empresonats.

El fil històric

7. Esbrineu què s'ha trobat al jaciment del Born i quina ha estat l'evolució històrica d'aquest espai i del barri on s'insereix.

Podeu consultar la pàgina d'[El Born Centre Cultural](#) i les [preguntes freqüents](#) de la pàgina Tricentenari BCN. També podeu consultar els enllaços del quadre:

Actualment sabem moltes coses sobre els fets de 1714 perquè n'hi ha molts testimonis històrics. El jaciment arqueològic del Born és una font material extraordinària per apropar-nos al coneixement d'aquests fets històrics.

El Born	
El barri de la Ribera	
La Ciutadella	
Les muralles	

- Representeu sobre un plànol l'evolució de la ciutat de Barcelona, des de 1714 fins a l'actualitat. Comenteu els canvis que hi ha hagut i els factors que els han motivat.

Podeu fer-ho en suport digital amb [GoogleMaps](#) o amb [Animaps](#).

8. Intenteu imaginar què hauria passat si Barcelona hagués aconseguit resistir el temps suficient perquè Anglaterra,

Els fets històrics són el resultat de la coincidència de múltiples factors.

Sovint, un petit canvi en alguns d'aquests factors pot determinar un gir històric, tal com hem vist que va passar en la guerra de Successió.

després del canvi de monarca i de govern, hi hagués enviat reforços:

- Com hauria acabat la guerra?

53.

- Quina hauria estat l'evolució política de Catalunya, del conjunt de Països Catalans i d'Espanya?

Podeu fixar-vos en aquest [exemple](#) de la revista [Sàpiens](#).

- Abans de l'aparició de la Mancomunitat, l'any 1914, hi ha diverses iniciatives que treballen per recuperar la llengua i les institucions de govern.

Ordeneu les més importants i expliqueu quin any van ser i en què van consistir:

Amb els decrets i disposicions que segueixen a la guerra, Catalunya perd les seves institucions polítiques i veu desaparèixer la llengua catalana de la vida pública. A partir del segle XIX, la societat catalana lluitarà per recuperar tant un aspecte com l'altre. Aquests dos vessants, que faran aparèixer el catalanisme, conflueixen el 1914 en l'obra de la Mancomunitat de Catalunya.

Memorial de Greuges	
Fundació de l'Associació Catalana d'Excursionisme Científic	
Reinstauració dels Jocs Florals	
Fundació de la Unió Catalanista	
Bases de Manresa	
Missatge a la reina regent	
Aparició del setmanari <i>La Veu de Montserrat</i>	
Primer Congrés Catalanista	
Fundació de la Lliga de Catalunya	
Publicació del llibre <i>Lo catalanisme</i>	

- Esbrineu el nom d'alguns dels personatges que van impulsar la Renaixença i expliqueu quines van ser les seves aportacions.
- Cerqueu informació sobre l'obra de la Mancomunitat de Catalunya. Feu un resum justificant la importància que va tenir.

Podeu consultar la [pàgina](#) oficial commemorativa del centenari de la Mancomunitat.

9. Actualment la llengua catalana és present a la vida pública. Tanmateix, hi ha hagut períodes de repressió que n'han posat en perill la pervivència.

- Esbrineu quins han estat, a partir de 1714, aquests períodes, amb quin moment polític es corresponen i com s'ha concretat la repressió en cada cas.

54. Podeu informar-vos-en amb el tríptic de l'exposició del CNL [1714: El català ahir, avui i demà. Et prenc la paraula](#) i visionant-ne el [vídeo](#) i el [reportatge televisiu](#).

- A partir de la informació que hagueu recollit, parleu sobre els drets lingüístics i sobre la importància de mantenir les llengües.

10. L'11 de setembre de l'any 1886 es va començar a commemorar l'aniversari de la capitulació de Barcelona. Aquesta commemoració ha esdevingut la Diada Nacional de Catalunya, que en alguns períodes històrics ha estat prohibida.

- Elaboreu un eix cronològic de la Diada. Anoteu-hi els períodes de prohibició, els de tolerància i els d'oficialitat, i esbrineu quin era el context polític en cada cas.

Podeu consultar la pàgina Tricentenari BCN: [Quan es va començar a commemorar l'11 de setembre?](#) i la pàgina de la Viquipèdia [Diada Nacional de Catalunya](#).

11. Des de l'any 2010, les celebracions de la Diada han tingut un caire reivindicatiu, lligat a la demanda de la consulta d'autodeterminació del poble català.

- Expliqueu els moments més destacats d'aquest procés.
- Esbrineu quins són els principals arguments a favor i en contra de la consulta.

- Organitzeu-vos en dos grups per fer un debat sobre el tema, de manera que un grup defensi els arguments favorables i l'altre els arguments contraris a la consulta.

La societat on vivim és fruit de l'evolució i dels esdeveniments històrics. Comprendre els fets del passat ens ajuda a interpretar molts dels fenòmens socials, polítics, econòmics i culturals del món actual i de la societat on vivim.

12. Llegiu aquest fragment i contesteu la pregunta que trobareu a continuació.

- En Casanova no volia lluitar, no ho havia volgut mai. Si heu seguit aquest relat, sabreu que va fer tot el que va poder per impedir que les muralles es tanquessin i que ens arméssim. ¿Per què, doncs, defensava amb tant d'afany les postures irredemptes, o almenys s'hi subordinava?

Per entendre-ho no s'havia de mirar amunt, sinó avall. A la França del Monstre els súbdits obeïen a cegues el seu rei. Però a la nostra vella ciutat assetjada, amb un poble revoltat (...), era al revés: els dirigents feien el que els governats els exigien. En Casanova sabia que no podia desafiar la voluntat del poble.

p. 439

- Quins paral·lelismes es poden fer entre la situació que descriu l'autor de la novel·la i la situació a la Catalunya del 2014?

Parlem-ne

Organitzeu un club de lectura sobre la novel·la:

- Prepareu un guió de conversa per tal que sigui més rica. Us permetrà preveure de què podeu parlar: dels personatges, dels sentiments que us ha despertat, de si us ha apropat emocionalment als fets que narra, si us ha agradat o si us ha avorrit...
- Procureu que la conversa sigui al més participativa possible.
- Un cop n'hagueu parlat, podeu escriure alguna recomanació per a altres persones que encara no l'hagin llegit. La podeu escriure o enregistrar, en àudio o en vídeo, i penjar-la.

Activitat final: elaborem una infografia

A partir de la novel·la i del que heu anat treballant en aquest dossier d'activitats, resumiu breument en una presentació digital o en una infografia els fets principals de la guerra de Successió i les repercussions que va tenir per a Catalunya. En aquesta [adreça](#) trobareu instruccions i enllaços per fer una infografia.

Per saber-ne més

- Si vols més informació sobre la Barcelona del 1700, la guerra de Successió, l'atac final de l'11 de setembre, algunes dades i curiositats sobre el setge i què va passar després del 1714, llegeix la revista interactiva titulada [Viatge al 1714](#).
- En acabat contesta el test que trobaràs al final de la revista (Què saps del 1714?). Després comprova si n'has fet una bona lectura encertant les respostes.

Annex 1: Mapes

http://es.wikipedia.org/wiki/Wikiproyecto_Discusi%C3%B3n:Iberia#mediaviewer/File:Peninsula_Iberica_-_Iberian_Peninsula.png

Mapa del segle XVIII gravat al coure i il·luminat a mà, representant diverses característiques topogràfiques de la Península Ibèrica. Publicat a l'atles general de Robert Wilkinson (volum 2, p. 666).

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Iberian_Peninsula_antique

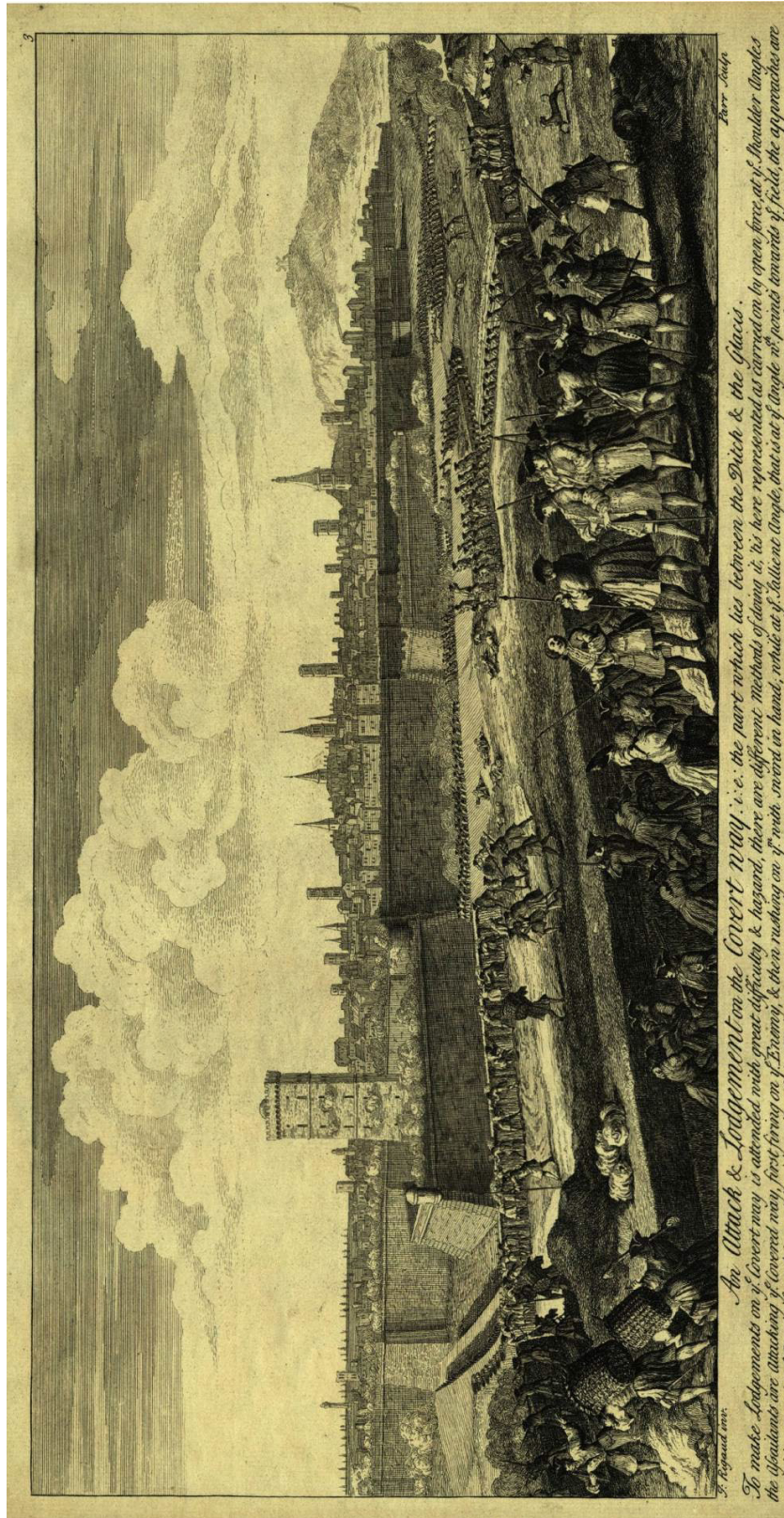
Annex 2: Radiografia del Born

Casa Tey	El 1700 pertanyia a un carnisser anomenat Jaume Tey.
Casa Corrales	Propietat de Damià Corrales, el 1697 va patir forts bombardejos i se'n van haver de restaurar la teulada i les parets.
Casa Gericó	Propietat del corder de viola Felip Gericó.
Hostal de l'Alba	Planta baixa amb estable i un magatzem. El seu propietari, l'adroguer Josep Duran, hi guardava els productes de la seva botiga.
Casa del baró de Sant Vicenç	En un primer moment, al primer pis d'aquesta casa benestant hi havia cuina, avantsala, sala d'estar, capella, una cambra gran i una de petita, un bany, un estudi i un guarda-roba, tot equipat amb mobles de luxe. El 1716 s'havia dividit en tres cases.
Casa Santmartí	Propietat de Pere Santmartí. El 1716 estava llogada a una família amb dos fills, criada i mosso.
Casa Martorell	Propietat del corder de viola Ramon Martorell, el 1716 hi vivien tres famílies: la de Pere Antoni Ros, casat i amb dos fills, el pastor Josep Cardó i la seva muller, i el corder de viola Josep Lluís també amb la seva dona.
Casa Duran	Estava dividida en planta baixa i primer pis. A baix hi havia la cuina, un celobert i una adrogueria ben assortida i luxosa, mentre que el primer pis corresponia a l'habitatge.
Casa Hereu	Propietat de Mateu Hereu, cirurgià. En aquells temps es denominaven cirurgians aquells que feien extraccions de queixals, petites cures i afaitats, i es tractava d'un ofici modest. Vivia amb la seva dona, dos fadrins, un aprenent i una minyona.
Casa Colomer	Abans de la divisió, era una taverna pròspera, propietat de Gabriel Colomer. La seva ubicació entre la plaça i una via ampla era excel·lent i permetia disposar d'una terrassa exterior molt popular a la ciutat, on la gent s'asseia a prendre <i>vi claret de la merva</i> , malvasia i aiguardent. En l'inventari notarial consta que hi havia 12 bancs de fusta, 38 bótes i 4 gerres d'oli. El pis de dalt tenia una cuina amb corriola per fer pujar l'aigua del pou.
Casa Recordà	El 1716 hi vivia la vídua del ferrer Antoni Recordà, Marianna. Va dividir l'habitatge en dues parts i les va llogar a Francesca Martí, vídua d'un barreter, i a un negociant, Nicolau Milart, que hi vivia amb la dona, la mare i tres nebots.
Casa Dardenyà	El taverner Ramon Dardenyà la va llogar al carnisser Francesc Roig i la seva dona. Després va viure-hi Pere Joan Roig, també carnisser.
Casa Boxadors	L'any 1596, el seu propietari, el mercader Antoni Riera, la va vendre al també mercader Onofre Boxadors, que tenia negocis vinculats amb Palerm i altres llocs europeus. Quan els Boxadors es van mudar a Tarragona, la van vendre a una pròspera companyia de negocis en mans d'holandesos, just quan aquesta part del barri es començava a convertir en una zona econòmicament emergent, plena de botigues, negocis i magatzems. Així, l'últim terç del segle XVII, la casa va esdevenir un autèntic consolat per on passaven mercaders i mariners holandesos i també anglesos, vinculats sobretot al negoci de l'exportació d'aiguardent.
Casa Serra	Propietat de Roser Serra, vídua del sastre Josep Serra.
Casa Martras	El propietari, el cirurgià Josep Martras, hi vivia amb la seva dona, quatre fills, una minyona i un aprenent.
Casa Gras	Propietat del fuster Josep Gras, qui la llogava al carnisser Bernat Pi.
Casa Malaret	Propietat del fuster Joan Malaret.

Font: Revista Sàpiens núm. 132, agost 2013.

Dossier 24 hores al Born. Com era el barri que la derrota del 1714 va fer desaparèixer

Annex 3: Gravat de Jacques Rigaud

Annex 4: Enllaços de les activitats¹⁰

¹⁰Darrera consulta: 2 de juny de 2014

ABANS DE LLEGIR

PÀGINA	ACTIVITAT	WEB
6	4	https://www.youtube.com/watch?v=yXIGZHQ-MhI http://lacampanaeditorial.com/file/noticies/carlescapdevila.pdf https://elblogdelgeneralstarling.wordpress.com/2014/01/13/victus-gran-novela/ http://www.economiadigital.es/es/notices/2013/05/_victus_.mas_invictus_41434.php http://www.vilaweb.cat/noticia/4182980/20140402/sanchez-pinol-treballa-segona-victus.html
7	6	http://ca.wikipedia.org/wiki/Albert_S%C3%A1nchez_Pi%C3%B1ol http://lletra.uoc.edu/ca/autor/albert-sanchez-pinyol
	7	http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/lectures/pell/escrit.htm
	8	http://www.ara.cat/ara_tv/entrevistes/Ara_TV-Albert_Sanchez_Pinol-Carles_Capdevila_3_789551039.html
11	13	http://www.11setembre1714.org/Biografies/Zuviria-Marti-frame.html
12	14	http://ccaa.elpais.com/ccaa/2014/03/19/quadern/1395265294_762382.html
13	16	http://es.wikipedia.org/wiki/Jorge_Pr%C3%B3spero_de_Verboom http://ca.wikipedia.org/wiki/Enginyeria_militar
14	20	https://mapsengine.google.com/map/splash?app=mp
15	21	https://maps.google.es/ http://mygeoposition.com/ http://www.google.es/intl/es/earth/outreach/tutorials/mapseng_maps.html#create_map
	22	http://www.xtec.cat/web/centres/celebracions/2013/1714 http://tridentenari.gencat.cat/ca/index.html http://tridentenari.bcn.cat/

VENI

PÀGINA	ACTIVITAT	WEB
19	1	http://ca.wikipedia.org/wiki/S%C3%A9bastien_Le_Prestre_de_Vauban
	2	http://ca.wikipedia.org/wiki/M%C3%A8tode_Vauban
20	3	http://www.tagzania.com/ http://fr.wikipedia.org/wiki/Histoire_de_France_au_XVIIe_si%C3%A8cle
21	4	http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/singleitem/collection/catalunya/id/2018
	5	http://www.devolucio.cat/constitucions/08.html
23	5	http://1714.mhcat.cat/ambit01/arbre_genealogic.html
		http://www.11setembre1714.org/documents/1705-06-20-tractat-de-genova.pdf
25	6	http://www.guerradesuccessio.cat/01conflicte.html http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2010/11/29/el-colonialisme-europeu-en-el-segle-xviii/
	7	http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/constitucions http://w2.bcn.cat/bcnmetropolis/dossier/les-raons-de-la-resistencia-de-1714/ http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/preguntes-frequents
25-26	8	http://ca.wikipedia.org/wiki/Batalla_d'Almansa
		http://ca.wikipedia.org/wiki/Setge_de_X%C3%A0tiva_(1707)
		http://www.bcn.cat/historia/pag/capitols/cap_24/ca/galeria_videos/video_batalla_almansa1.htm
		http://books.google.cat/books?id=LH7pnglQIMkC&hl=ca&pg=RA1-PA13#v=onepage&q&f=false
		http://fondosdigitales.us.es/fondos/libros/1664/16/relacion-diaria-y-singular-de-la-gran-batalla-que-dieron-las-armas-de-el-rey-nuestro-senor-en-los-campos-de-almansa-el-dia-25-de-abril-de-este-ano-de-1707-hasta-la-feliz-restitucion-de-los-reynos-de-valenc/
		http://fondosdigitales.us.es/fondos/libros/1664/16/relacion-diaria-y-singular-de-la-gran-batalla-que-dieron-las-armas-de-el-rey-nuestro-senor-en-los-campos-de-almansa-el-dia-25-de-abril-de-este-ano-de-1707-hasta-la-feliz-restitucion-de-los-reynos-de-valenc/
		http://books.google.es/books?id=4BgxAAAAIAAJ&printsec=frontcover&dq=nov%C3%ADsima+recopilaci%C3%B3n+de+las+leyes+de+espa%C3%B1a&hl=ca&sa=X&ei=M76gUoqxBaTy0gWWsYGwDQ&ved=0CDEQ6AEwAA#v=onepage&q=nov%C3%ADsima%20recopilaci%C3%B3n%20de%20las%20leyes%20de%20esp&f=false
26	9	http://lamarfanta.blogspot.com.es/2013/09/albert-sanchez-pinol-tortosa-es.html
27	10	http://portal.unesco.org/es/ev.php-URL_ID=45692&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
		http://www.federacio.cat/vauban/vauban-avui070823.cfm
		http://www.e-criteri.cat/index.cfm?plana=participa.cfm?ID=8
28	13	https://www.youtube.com/watch?v=470nivKgEaA

VIDI

PÀGINA	ACTIVITAT	WEB
31	1	http://histotube.blogspot.com.es/2010/11/barcelona-1714.html http://arquicatalana.blogspot.com.es/2012/08/1535.html http://cartaarqueologica.bcn.cat/monografics/1714/ http://tricentenari.bcn.cat/ca/programa/rutes-1714
32-33	2	http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/albert_garcia_espuche http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/barri-de-la-ribera-jaciment-del-born http://elborncentrecultural.bcn.cat/ca/node/165 http://webs.ono.com/laribera/catala/gremis.htm
34	3	http://tricentenari.gencat.cat/ca/ElTricentenari/Una-mica-historia/ http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/preguntes-frequents
	4	http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/albert_garcia_espuche
36	6	http://www.guerradesuccessio.cat/conflicte_ang.html
37	7	http://www.guerradesuccessio.cat/bat_almenar_03.html https://maps.google.es/maps?saddr=algerri&daddr=almenar&hl=ca&ll=41.813802,0.603561&spn=0.429884,0.617294&sl=41.779889,0.575924&sspn=0.107528,0.154324&geocode=FTELfgld6bwJACnhIQxYtP2mEjFXhLX2qPMwXA%3BFbzFfQldH6sIACKHpuf0-wKnEjHMZe8AJgoCBg&mra=ls&t=m&z=11 http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/singleitem/collection/catalunya/id/1422/rec/1
39	10	http://www.encyclopedia.cat/enciclop%C3%A8dies/gran-enciclop%C3%A8dia-catalana/EC-GEC-0068744.xml#.UlsGG9L7rde http://ca.wikipedia.org/wiki/Tractat_d'Utrecht http://www.guerradesuccessio.cat/01conflicte.html
40	11	http://www.encyclopedia.cat/enciclop%C3%A8dies/gran-enciclop%C3%A8dia-catalana/EC-GEC-0016413.xml#.UlsG8NL7rdc http://www.vilaweb.cat/analisi/4103822/pau-dutrecht.html http://es.wikisource.org/wiki/Tratado_de_Paz_y_Amistad_de_Utrecht_entre_Espa%C3%B1a_y_Gran_Breta%C3%B1a#Art.C3.ADculo_XIII
41	12	http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/institucions http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/constitucions
42	14	http://es.wikipedia.org/wiki/Manuel_de_Ferrer_y_Sitges http://ca.wikisource.org/wiki/Discurs_de_Manuel_de_Ferrer_i_Sitges_(6-07-1713) http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/preguntes-frequents http://www.guerradesuccessio.cat/01conflicte.html
43	15	http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ad/Ejercito_catalu%C3%B1a_1713.jpg
47	18	http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/coronela http://www.guerradesuccessio.cat/organitzacio_militar_29.html http://www.11setembre1714.org/Unitats/coronela-barcelona-frame.html
48	19	http://www.11setembre1714.org/Literatura/articles/setge%20de%20barcelona-temps.pdf
	21	http://www.museuxocolata.cat/museu.php
	22	http://museuhistoria.bcn.cat/?q=ca/node/514 http://museuhistoria.bcn.cat/ http://vimeo.com/82943246

VICTUS

PÀGINA	ACTIVITAT	WEB
51	2	http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/qui-es-qui#restaino-cantelmo
		http://commons.wikimedia.org/wiki/File:1713-29-julio-popoli-bloqueo-barcelona_001.jpg
		http://www.mcu.es/ccbae/es/consulta/resultados_busqueda.cmd?tipo_busqueda=mapas_planos_dibujos&posicion=425&forma=ficha&id=47220
		http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/geografia-1714/fora-muralles
54	3	http://www.gencat.cat/diue/doc/doc_85367942_1.pdf
		http://www.cardona1714.cat/cardona-guerra-successio/la-guerra-de-successio-a-cardona
		http://www.tv3.cat/videos/4238530/1711-El-setge-de-Cardona
		http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/qui-es-qui#francesc-macia
		http://ca.wikipedia.org/wiki/Combat_d'Arb%C3%BAcies#Guerra_de_Successi.C3.B3
http://www.espaigrafic.com/images/pdf/2436-Revista-d-Igualada-n.44(amb-cobertes).pdf		
54	4	http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/qui-es-qui#rafael-nebot
		http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/qui-es-qui#sebastia-dalmau
		http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/qui-es-qui#ermengol-amill
58	9	http://www.11setembre1714.org/Biografies/a-16-llistat-consell-guerra-1-setembre-frame.html
60	12	http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/barri-de-la-ribera-jaciment-del-born
		http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/preguntes-freqüents
63	13	http://www.11setembre1714.org/banderes/bandera-eulalia-frame.html
		http://www.324.cat/video/3678770/Alcoberro-explica-a-Cortijo-els-14-mesos-de-setge-del-1714
		http://www.gencat.cat/diada/cat/escenaris_fossar.htm
		http://www.goear.com/lyrics/45057/el-fossar-de-les-moreres-poema-de-frederic-soler
62	14	http://www.324.cat/video/3678770/Alcoberro-explica-a-Cortijo-els-14-mesos-de-setge-del-1714
		http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/1714
		http://www.guerradesuccessio.cat/bat_barcelona.html
		http://www.324.cat/1714/
http://tridentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/preguntes-freqüents		
64	15	http://ca.wikipedia.org/wiki/Hist%C3%B2ria_de_les_Illes_Balears#Guerra_de_Successi.C3.B3_Espanyola_a_les_Illes_Balears
		http://ca.wikipedia.org/wiki/Hist%C3%B2ria_de_les_Illes_Balears#Menorca_sota_domini_brit.C3.A0nic
65	16	http://www.guerradesuccessio.cat/conflicte_ang.html
67	19	http://elborncentrecultural.bcn.cat/
	20	http://www.gencat.cat/diue/doc/doc_85367942_1.pdf http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2012/10/26/la-llengua-catalana-en-el-segle-xviii/

DESPRÉS DE LLEGIR

PÀGINA	ACTIVITAT	WEB
69	1	http://elborncentrecultural.bcn.cat/ca/jaciment http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/preguntes-frequents http://elborncentrecultural.bcn.cat/ca/jaciment http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/que-era-que/barri-de-la-ribera-jaciment-del-born http://ca.wikipedia.org/wiki/Fortalesa de la Ciutadella http://www.anycerda.org/web/any-cerda/fa-150-anys/resum https://www.google.es/maps/preview http://www.animaps.com/#!home
	2	http://www.sapiens.cat/ca/notices/2011/03/que_hauria_passat_si_salvador_segui_n_o_hagues_estat_assassinat_900.php http://www.sapiens.cat/ http://www.mancomunitatdecatalunya.cat//inici/
71	3	http://www.cpnl.cat/pub/barcelona/Triptic%20exposicio%201714.pdf https://www.youtube.com/watch?v=nFARUz5SOZU&noredirect=1 http://www.tv3.cat/videos/4974411/1714-El-catala-ahir-avui-i-dema
	4	http://tricentenari.bcn.cat/ca/apartat-historic/preguntes-frequents http://ca.wikipedia.org/wiki/Diada_Nacional_de_Catalunya#Diada_Nacional
77	ACTIVITAT FINAL	http://tecnologia.uncomo.com/infografia/como-hacer-un-infografia-paso-a-paso-16413.html
	PER SABER-NE MÉS	http://asp-es.secure-zone.net/v2/index.jsp?id=6493/10232/22526&lng=ca

Bibliografia

Llibres i articles

- ALBAREDA, J. (2013). *Les raons de la resistència de 1714*. Dins: [Barcelona Metropolis núm. 89](#). Estiu 2013.[darrera consulta: 2 de juny de 2014]
- ALBAREDA, J.; ESCULIES, J. (2008). *1714. La guerra de Successió*. Barcelona: Pòrtic.
- AGATUCCI, C (2003). [What is historical fiction?](#) [darrera consulta: 2 de juny de 2014]
- ALCOBERRO, A. (2002). [L'exili austriacista](#) (vol. II). Barcelona: Fundació Noguera.[darrera consulta: 2 de juny de 2014]
- AUDEL, J.M. (2011). *Els caçadors de mamuts*. Barcelona: La Butxaca.
- AUTORS DIVERSOS. (2013). *La Guerra de Successió dia a dia. 1713-1714.El setge de Barcelona i l'11 de setembre del 1714*. Barcelona: Sàpiens.
- AUTORS DIVERSOS. (2013). *La Guerra de Successió dia a dia. 1714-1760. Les conseqüències de la derrota*. Barcelona: Sàpiens.
- AUTORS DIVERSOS. (2013). Dossier *24 hores al Born. Com era el barri que la derrota del 1714 va fer desaparèixer*. Dins la revista *Sàpiens* núm. 132, agost 2013.
- BIBLIOTECA NACIONAL DE ESPAÑA, [Guía de recursos bibliográficos de la novela histórica](#). [darrera consulta: 2 de juny de 2014]
- CABRÉ, J. (1991). *Senyoria*. Barcelona: Editorial Proa.
- DUBY, G. (1987). *Atlas histórico mundial. La vuelta al mundo en 317 mapas*. Barcelona: Editorial Debate.
- ECO, U.(2007). *El nom de la rosa*. Barcelona: La Butxaca.
- GARCÍA ESPUCHE, A. (2004). *Barcelona entre dues guerres. Economia i vida quotidiana (1652-1714)*. Vic: Eumo Editorial.
- GORDON, N. (2009). *El metge*. Barcelona: Editorial Rocabolsillo.
- HERNÁNDEZ CARDONA, F.X. (2011). *Història militar de Catalunya III. La defensa de la terra*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor.
- JORBA, x. (2013). [Òdena al primer terç del segle XVIII](#). Dins: *Revista d'Igualada* núm. 44, setembre 2013. [darrera consulta: 2 de juny de 2014]
- KINDER, H.; HILGEMANN, W. (1986). *Atlas histórico mundial. De los orígenes a la Revolución Francesa*. Madrid: Ediciones Istmo.
- MARTÍNEZ RUIZ, E.; GUTIÉRREZ CASTILLO, A.; DÍAZ LOBÓN, E. (1986). *Atlas histórico Edad Moderna*. Madrid: Alhambra Universidad.
- NUGHES, A. (1990). *1714. En ajut dels catalans 50 escuts i 25 quintars de forment*, dins la revista *L'Alguer*, a. III, n. 11, p.15-16.

- SÁNCHEZ PIÑOL, A.: (2013): *Victus*. La Campana.
- SARRICKS, J. [Writers& Readers: Historical Fiction–Rules of the Genre](#)[darrera consulta: 2 de juny de 2014]
- SERRA, E. (2002) [El setge de Barcelona, la defensa dels drets catalans](#), dins la revista *El Temps*, núm. 952, setembre de 2002. [darrera consulta: 2 de juny de 2014]
- SERRA I SELLARÉS, F. (2010). [Catalunya 1714: un viatge als escenaris de la Guerra de Successió i a l'època del Barroc](#). Barcelona: Agència Catalana de Turisme. Departament d'Innovació, Universitats i Empresa. [darrera consulta: 2 de juny de 2014]
- SERRA, M. (2013). *Plans de futur*. Barcelona: A Tota Vela.
- SIMBOR, V. (2011). *Metaficció en Joan Perucho: el pacte lúdic de Pamela*. Dins: AUTORS DIVERSOS, "[La literatura davant del mirall](#)". Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. [darrera consulta: 2 de juny de 2014]
- SOBREQÜÉS, J. (2011). *L'Onze de Setembre i Catalunya. Guerra, resistència i repressió*. Barcelona: Editorial Base.
- TORRAS I RIBÉ, J.M. (2005). *Felip V contra Catalunya*. Barcelona: Rafael Dalmau, Editor.
- YOURCENAR, M. (2007). *Memòries d'Adrià*. Barcelona: La Butxaca.

Audiovisuals

- AL TALL, (1979) *Quan el mal ve d'Almansa*. Picap.
- KUBRICK, S. (dir.). (1975). *Barry Lindon*. [pel·lícula cinematogràfica]. Regne Unit / EUA: Warner Bross.

Pàgines web¹¹

Web de la novel·la

- LA CAMPANA EDITORIAL. *Victus*[Web de la novel·la]
<<http://lacampanaeditorial.com/llibre-378/>>

Portals educatius

- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT, GENERALITAT DE CATALUNYA:Edu365
<http://edu365.cat>
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT, GENERALITAT DE CATALUNYA:XTEC. *Commemoració del Tricentenari. 1714-2014*.
<http://www.xtec.cat/web/centres/celebracions/2013/1714>

¹¹[darrera consulta: 2 de juny de 2014]

Webs institucionals

- AJUNTAMENT DE BARCELONA: *Any Cerdà*. <http://www.anycerda.org/web/>
- AJUNTAMENT DE BARCELONA: *Carta arqueològica de Barcelona. 1714*. <http://cartaarqueologica.bcn.cat/monografics/1714/>
- AJUNTAMENT DE BARCELONA: *El Born Centre Cultural*. <http://elborncentrecultural.bcn.cat/ca>
- AJUNTAMENT DE BARCELONA: *MUHBA* <http://museuhistoria.bcn.cat/>
- AJUNTAMENT DE BARCELONA: *Tricentenari BCN*. <http://tricentenari.bcn.cat/ca/>
- AJUNTAMENT DE BARCELONA: *Web de la Història de Barcelona* <http://www.bcn.cat/historia/index.htm>
- AJUNTAMENT DE CARDONA. *Cardona 2014*. <http://www.cardona1714.cat/>
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. *Mancomunitat de Catalunya 1914-2014*. <http://mancomunitatdecatalunya.cat/inici/>
- CONSORCI PER A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA <http://www.cpl.cat/>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *Diada Nacional de Catalunya*. <http://www.gencat.cat/diada/cat/index.htm>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *El Tricentenari*. <http://tricentenari.gencat.cat/ca>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. INSTITUT CARTOGRÀFIC I GEOLÒGIC DE CATALUNYA. *Cartoteca digital. Documents de la Guerra de Successió a la Cartoteca de Catalunya*. <http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/1714>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. MHCAT. *Catalunya i la Guerra de Successió. Exposició en línia*. <http://1714.mhcat.cat/>
- GOBIERNO DE ESPAÑA. MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE. *Catálogo Colectivo de la Red de Bibliotecas y Archivos Estatales*. <http://www.mcu.es/ccbae/es/inicio/inicio.cmd>
- UNIVERSIDAD DE SEVILLA. *Fondos digitalizados*. <http://fondosdigitales.us.es/>

Webs dels mitjans audiovisuals

- TV3. <http://www.tv3.cat/>
- 3/24. <http://www.324.cat//>

Webs sobre la Guerra de Successió i el setge de 1714

- *1714-2014 Donec Perficiam*. <http://www.1714.org>
- Museu Virtual de la Guerra de Successió. <http://www.guerradesuccessio.cat>

Enciclopèdies digitals

- Enciclopèdia Catalana <http://www.enciclopedia.cat>
- Viquipèdia. <http://ca.wikipedia.org/wiki/Portada>

Revistes digitals

- Economía Digital. <http://www.economiadigital.es>
- LletrA. La literatura catalana a Internet. <http://lletra.uoc.edu/ca/>
- Marfanta.com. Diari digital de les Terres de l'Ebre. <http://lamarfanta.blogspot.com.es/>
- Revista Sàpiens.
 - <http://www.sapiens.cat/>
 - *Ciències socials en xarxa* <http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/>
- Vilaweb. <http://www.vilaweb.cat>
- Ara. <http://www.ara.cat/>

Altres

- Arquitectura catalana. <http://arquicatalana.blogspot.com.es/>
- La Barcelona medieval. La Ribera. <http://webs.ono.com/laribera/>
- El bloc del General Starling. Relatos desde la trinchera. <https://elblogdelgeneralstarling.wordpress.com/>
- Col·lectiu No a Vauban a la UNESCO. <http://www.federacio.cat/vauban/vauban-avui070823.cfm>
- Museu de la Xocolata. <http://www.museuxocolata.cat/>